

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ

ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ

(ԸՆԿ. Լ. ԲԵՐԻԱՅԻ ՃԱՌԸ ԹԻՖԼԻՍԻ ԿՈՒՍՔԱՂԿՈՍԻ ՅԵՎ ՔԱՂ-
ԽՈՐՀՐԴԻ 33 ԹՎԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 22-Ի ՄԻԱՑՅԱԼ ՊԼԵՆՈՒՄԻՆ,
ԸՆԿ. Ա. ԽԱՆՋՅԱՆԻ ՃԱՌԸ ՅԵՐԵՎԱՆԻ ՔԱՂԽՈՐՀՐԴԻ 33 ԹՎԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ ՊԼԵՆՈՒՄԻՆ ՅԵՎ Ը. Ա. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆԻ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ
ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ ՔԱՂԽՈՐՀՐԴԻ 1933 ԹՎԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 15-Ի ՊԼԵՆՈՒ-
ՄԻՆ ՈՒ ՆՐԱ ՎՈՐԵՎ ՊԼԵՆՈՒՄԻ ԸՆԴՈՒՆԱԾ ՎԱՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ)

ԼԵՆՔԱՂԽՈՐՀՐԴԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ

(ԸՆԿ. Լ. ԲԵՐԻԱՅԻ ՃԱՌԸ ԹԻՖԼԻՍԻ ԿՈՒՍՔԱՂԿՈՍԻ ՅԵՎ ՔԱՂ-
ԽՈՐՀՐԴԻ 33 ԹՎԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 22-Ի ՄԻԱՅՅԱԼ ՊԼԵՆՈՒՄԻՆ,
ԸՆԿ. Ա. ԽԱՆՁՅԱՆԻ ՃԱՌԸ ՅԵՐԵՎԱՆԻ ՔԱՂԽՈՐՀՐԴԻ 33 ԹՎԻ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ ՊԼԵՆՈՒՄԻՆ ՅԵՎ Ա. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆԻ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ
ԼԵՆԻՆՊԿԱՆԻ ՔԱՂԽՈՐՀՐԴԻ 1933 ԹՎԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 15-Ի ՊԼԵՆՈՒ-
ՄԻ ՈՒ ՆՐԱ ԱՌԹԻՎ ՊԼԵՆՈՒՄԻ ԸՆԴՈՒՆԱԾ ՎՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ)

ԼԵՆՔԱՂԽՈՐՀՐԴԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1933 թ.

ԱՌԱՋԱՐԱՆԻ ՓՈԽԱՐՆՆ

Լենինական քաղաքը—Նախկին Գյումրին և ցարական Ալեքսանդրապոլը
էրենից ներկայացնում եր մի փոքրիկ գյուղաքաղաք ընդամենը 20—32
հազար բնակչությամբ և քաղաքի կենտրոնում ունեւր քաղաքի տիպի միմիայն
յնքիւ շէնք (Նախկին կամերչեսկին և գիմնազիան), իսկ վողջ քաղաքը բաղկա-
յած եր մի հարկանի խրճիթներէ նմանվող հասարակ հողի շէնքերից և ամբողջ
քաղաքը զուրկ եր սաւառատակված փողոցներից ու մայթերից, զուրկ լուսավո-
րությունից, ընկղմված եր խավարի, փոշու ու ցեխի մէջ:

Հոկտեմբերյան մեծ հեղափոխության շնորհիվ 20 թվի նոյեմբերի Հա-
յաստանի խորհրդայնացումից հետո, Լենինյան կուսակցության դեկավաբու-
թյամբ Լենինականը կարճ ժամանակում գարձավ Հայաստանի արդյունաբերա-
կան—արդյունաբական առաջնակարգ քաղաքը: Արդյունաբերական ձեռնարկնե-
րը արագ տեմպով աճեցին: Սահղծվեց Տեքստիլ կոմբինատն իւր 6 հազար բան-
վորներով, 1013 բառնողներով և 40916 իլիկներով: Աճեց յերկաթուղային աը-
բանսպորտի արդյունաբերաբը քանակով, կառուցվեցին մի բանի տառնչակ յեր-
կու յերեք հարկանի շէնքեր, բնակարաններ, պետթաւրոն, կիւնո, բաղնիք, ջըը-
մուղի, սաւառատակվեցին մի շարք փողոցներ ու նրանց մայթերը, կառուցվեց
Կապի հիդրոէլեկտրաբը և լուսավորվեց վոլջ քաղաքը: Կառուցվում են մի
շարք նոր գիգանտներ՝ Միսկոմբինատ, Շաքարի գործարան և այլն:

Արդյունաբերության մեջ գրաղվող բանվորության քանակը 30 թվի
համեմատությամբ աճել և 100 տակոսով: Այժմ Լենինականի բանվորու-
թյան թիվը հասնում և 12000-ի և 34 թ. կհասնի 13000-ի: Բանվորները քանա-
կական աճման հետ միասին աճում են և բանվորների կուլտուր—կենցաղային
պահանջները: Այդ հանգամանքը միանգամայն ճիշտ կերպով նշված և Համկոմ-
կուսի Կենտկոմի 31 թվի հունիսյան պլենումում:

Մեր արդյունաբերության աճման և դաստիարակութեան բողիայիտա-
կան վերակառուցման ու կուլտուրական հեղափոխության տեմպերից յետ են
մեում մեր քաղաքի շինարարության, քաղաքի բարեկարգման, բանվորներէ
բնակարանային տարածությունների լայնացման աշխատանքների տեմպերը:

Դանելով, վեր սույն թվի սեպտեմբերի 22-ին ընկ. Լ. Բերեպի և ընկ.
Ա. Խանջյանի ճառերը, առաջինը՝ Թիֆլիսի կուսգաղկեմի և քաղաքահրդի միա-
յայլ պլենումին և յերկրորդը՝ Յերևանի քաղաքահրդի պլենումում, հիմնականում
հանդիսանում են Լենինականի քաղաքային շինարարությամբ գրաղվող բոլոր

11-26 423 9p

դեկավար տեխնիկոսների և բանվորների, ինչպես նաև բոլոր սեփականների ու խ.
խմբակների աշխատանքի ծրագրերը, անհրաժեշտ համարվեց այս բրոշյուրով մեր
դեկավարները, ը. Բերիայի և Մանջյանի ձեռքերը և ը. Մ. Գեղարքյանի գեղեցիկ
ցուցման ու նրա առթիվ պահանջները ընդունած վորսյուզները հրատարակել, նպաս-
տակ ունենալով ամբողջ նյութերի մասսայականացումով և մեր բանվորների ու
աշխատավորների սեփականությունը դարձնելով այնպիսի ընկույթ ստեղծել
քաղաքի շինարարության, քաղաքի բարեկարգման և սանիտարական դրուժյու-
նը կանոնավորելու գործի մեջ, վեր նա կարողանա ապահովել 33 թ. շինարա-
ների կատարումը և կարողանա նախագաղափարել 34 թ. պլանները ժամկե-
տից շուտ կատարելուն:

Լենինականի պրոլետարիատը 1934 թ. պետք է պատվի դործ դարձնի
խրախանայնելու Բաղրուրդյի գործումը ը. Բերիայի և Մանջյանի հառերում
տված ցուցմունքները և Լենինականը դարձնի իսկական պրոլետարական և մեր
մեծ ուսուցչի—ընկ. Լենինի անվան կոշմանը արժանի քաղաք:

ՔԱՂԱՍՈՐԱՌԻՐՊ

Հասկոմկուտի Անդրյերկովի փարսուպար
ընկ. Լ. ԲԵՐԻԱ

Լ. Բ Ե Ր Ի Ս

ՀԱՌՎՐԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄԿՈՒՍԻ ԹԻՖԼԻՍԻ ԿՈՄԻՏԵՅԻ ՅԵՎ ԹԻՖԼԻՍԻ
ՔԱՂԵՈՐԶՐԳԻ ՄԻԱՑՅԱԼ ՊԼԵՆՈՒՄՈՒՄ՝ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 22-ԻՆ

Միութեան քաղաքների կոմունալ տնտեսութեան հարցերին նվիրված հունիսյան պլենումը նշեց այդ տնտեսութեան հետագա զարգացման հեռանկարները: Քաղաքային տնտեսութեանն այդ պլենումում գիտվեց վորպես մեր սոցիալիստական շինարարութեան հաջողանց կարեւոր մի գործոն: Պլենումի վորոշումների մեջ ասված է. —

«Հնգամյակի համար, սոցիալիստական շինարարութեան հետագա հաջողութեանների համար, սոցիալիստական ձեռնարկութեանների իրացման, աշխատավորութեան նյութական կենցաղային պայմանների բարելավման, նրանց կուլտուրական վերելքի ու առողջութեան պահպանման և սեալ աշխատավորների անշեղ աճման համար մղվող պայքարում քաղաքային տնտեսութեան հարցերը (բնակարանային շինարարութեան, ջրամատակարարում, լուսավորութեան, ջեռուցում, կոյուղի, քաղաքային տրանսպորտ, ներքին բարեկարգում, բաղանիքներ, լվացատներ, հասարակական սնունդ և այլն) խորագրւոյն նշանակութեան են ստանում»:

Քաղաքային տնտեսութեանը, անմիջականորեն աշխատավորութեան կարիքների համար, նրանց կուլտ-կենցաղային պայմանները բարելավելու համար կատարվող աշխատանքի կոնկրետ նապաստան է հանդիսանում: Մենք հաջողութեամբ ավարտեցինք սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցումը: Մենք արագ թափով առաջ ենք ընթանում անդասակարգ սոցիալիստական հասարակութեան ստեղծելու ուղիով: Դրա հետ միաժամանակ արագորեն աճում են խորհրդային բանվորի պահանջները: Ընկ Ստալինն ասում էր.

«Բանվորն այժմ այն չէ, ինչ անցյալում: Ներկայիս բանվորը, մեր խորհրդային բանվորը, ցանկանում է ապրել՝ հողաւորի իր ըողոր նյութական-կուլտուրական պահանջները և՛ պարենային մատակարարման իմաստով, և՛ իր կուլտուրական և բոլոր տեսակի այլ պահանջներն ապահովելու իմաստով: Նա այդ իրավունքն ունի և մենք պարտավոր ենք ապահովել նրա համար այդ պայմանները»:

ԹԻՖԼԻՍԸ ՊԵՏԲ Ե ԴԱՌՆԱ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ ՈՐԻՆԱԿԵԼԻ ԲԱՂԱՔ

Աշխատավորութեան պահանջները բավարարման ասպարիզում քաղխորհուրդները պետք է հսկայական դեր խաղան և նրանք խաղում են այդ դերը: Աշխատավորութեան սպասարկման գործում բնականորեն նույնպիսի դեր պետք է խաղա նաև Թիֆլիսի Խորհուրդը: Խորհրդայնացման տարիները ընթացքում Թիֆլիսի ղեկավարներն աճեց—Թիֆլիսը կանգնած է Անդրկովկասի արդյունաբերական կենտրոններից մեկը դառնալու ճանապարհին, Անդրկովկասյան ֆեդերացիայի մեջ մտնող յերեք հանրապետութիւնների մայրաքաղաքն է: Դրա համար էլ, ընկերները, Թիֆլիսը պետք է Անդրկովկասի որինակելի քաղաքը լինի: Սակայն ի՞նչ ունենք մենք իրականում: Ի՞նչ է ներկայացնում Թիֆլիսն այժմ: Ի՞նչպէս է աշխատում, ինչպէս է կառավարում Թիֆլիսի Խորհուրդը: Ինչպէս են բավարարվում Թիֆլիսի աշխատավոր ազգաբնակչության կարիքները:

Չի կարելի ի հարկէ ժխտել Թիֆլիսի քաղաքային տնտեսութեան ասպարիզում ձեռք բերված նվաճումները: Այդ մասին աշխտեղ խոսեցին զեկուցողները, ասացին յետևյալ ունեցող ընթացքները. յետ չեմ կրկնի այլևս Յես կանգ կառնում գլխավորապէս կերները. յետ չեմ կրկնի այլևս Յես կանգ կառնում գլխավորապէս Թիֆլիսի խորհրդի աշխատանքի թերութիւնները վրա: Այդ թերութիւնները շատ են. այդ թերութիւնները պետք է հայտնաբերել, վորպէսզի ավելի հեշտ լինի միջոցներ ձեռք առնել այն ուղղելու համար: Վերջին յերկու տարվա ընթացքում մենք Անդրերկրում և Վրաստանի Կ(ը)Կ. Կենտկոմը, մասամբ նաև Թիֆլիսի Կոմիտեն, գլխավորապէս զբաղված եղինք գլուղով, Վրաստանի գլուղատնտեսութեան սոցիալիստական վերափոխման խնդրներով: Մենք գլուղին հարցութեամբ ու հաղորդութեամբ խնդրեցինք, գործունէյա ու նվիրված բոլորեկներ տվինք, հիմնովին ուսումնասիրեցինք ու լուծեցինք գլուղատնտեսութեան վերաբերող հարցութեամբ հարցեր, և պետք է ասել, վոր այդ աշխատանքի բնագավառում մենք վորոշակի հաջողութիւններ ձեռք բերինք: Քաղաքական գլուղունը գլուղում ներկայումս միանգամայն կաշտն է: Կոմունտեսութիւններն ամբանում են տնտեսապէս կազմակերպւորեն: Կյանքի յե վերածվում զբոլոր կոմունտեսութիւնները բոլորեկյան, իսկ կոմունտեսականներին ունեւոր զարձանելու վերաբերյալ ընկ Աստիքի տված լողունքը: Թեյը, ծխախոտը, խաղողը, բամբակը և մյուս տեխնիկական ու հատուկ

կուլտուրաները հաստատուն տեղ գրավեցին Վրաստանի եկոնոմիկայում: Գլուղում մարդիկ աշխատում են ինչպէս հարկն է, նոր ձեւով, բոլորեկյան իսկական գործունակութեամբ, հաստատակամութեամբ ու համառութեամբ: Ահա թե վորն է այն նորի իմաստը, վորը մենք ներկայումս ունենք Վրաստանի գլուղում: Թիֆլիսի պրոլետարիատը հսկայական վորեւորութեամբ, հսկայական ակտիւութեամբ պայքար է մղում Թիֆլիսի արդյունաբերական ձեռնարկութիւններում: Թվում է, վոր այդպիսի պայմաններում Թիֆլիսի խորհուրդը պետք է վոր տասնապատկեր իր ջանքերը քաղաքի վերակառուցման համար մղվող պայքարի ասպարիզում: Թիֆլիսի աշխատավորութեան նյութական-կենցաղային գլուղունը բարելավելու համար: Սակայն, դժբախտաբար այդ չկա: Թիֆլիսի Խորհուրդն աշխատում է հին ձեւով, Թիֆլիսի Խորհուրդը շատ հեռու յե դեռ Թիֆլիսի բանվորական մասսաների ակտիւութիւնն արտացոլելուց, նա դեռևս չի վարակվել նրանց վորեւորութեամբ: Փորձեցեք յերեկոները անցնել Թիֆլիսի Խորհրդի միջանցքներով և դուք հաղվագլուղ դեպքում միայն այնտեղ աշխատողներ կտեսնէք, դուք այնտեղ չեք գտնի նույնիսկ հերթապահներին, վորոնք կարողանային վորև տեղեկանք տալ ձեզ, պատասխանեցին այն հարցերին, վորոնցով Թիֆլիսի Խորհուրդ է գալիս Թիֆլիսի բանվորը, Թիֆլիսի աշխատավորը, էլ չենք խոսում Քաղխորհրդի և պատասխանատուներին, և վոր պատասխանատու աշխատողների առավորյան ուղացումները մասին: Մերանք մանրուքներ են, տակայն ցույց է տալիս այն, վոր դեռ ամեն ինչ լավ վիճակում չի գտնվում Թիֆլիսի Խորհրդում: Դրա համար էլ ամենեւին զարմանալի չե, վոր Թիֆլիսի Խորհրդի մի շարք աշխատողներ տաջներում տանք մասամբ և այժմ կարողանում են Թիֆլիսի Խորհրդում աշխատելու հետ միաժամանակ ընթացիկներ, ԲՈՒՀ-եր, ԲՏՈՒՀ-ներ և այլ ուսումնական հիմնարկներ ավարտել: Հետադուրեւորյան նյութերի հիման վրա այդպիսի աշխատողները Քաղխորհրդի աշխատողների ընդհանուր թվի 20—30 տոկոսն եղին կազմում: Հաճախ պատասխանութիւնները, կոնսպեկտներն ու դասերն աշխատանքի ժամերի ընթացքում եղին պատրաստում: Յես սովորելուն դեմ չեմ, այդ լավ բան է իհարկէ. սակայն յետ չեմ պատկերացնում, թե ի՞նչպէս կարելի յե հաջողեցնել ԲՈՒՀ-ում սովորել, յերբ դու Կոմունալ Տնտեսութեան բաժնի վարիչի կամ Թիֆլիսի Գործկոմի նախագահի տեղակալի պաշտոնն ես վարում: Չե վոր դա հսկայական, անսպառ լարված աշ-

խատանքի բնագավառ եւ Բայց ահա, Կոմունալ Տնտեսութեան բաժնի վարիչ եւ միաժամանակ Թիֆլիսի Խորհրդի նախագահի տեղակալ ընկ. Ավագովը, նրա տեղակալ Կիզուրաձեն եւ ելի մի պատասխանատու աշխատող, կարողացել են իրենց աշխատանքի ժամանակ ինժեների կոչում ստանալ: Յես բոլորովին չեմ ցանկանում վատարանել վոչ ընկ. Ավագովին եւ վոչ այստեղ հանդես յեկող ընկ. Կիզուրաձեյին, վորոնց մենք բոլորս՝ այդ թվում նաեւ յես՝ բավականին հարգում ենք. սակայն պետք ե խոստովանել, վոր նրանց ուսումնական պարապմունքներն անկասկած յեղեք են ի վնաս Թիֆլիսի Խորհրդի աշխատանքներին, ի վնաս նրանց հանձնարարված գործի: Նրա համար ել միանգամայն պարզ ե, թե ինչո՞ւ որինակ՝ աղբը Թիֆլիսի փողոցներինց վերջին մի քանի տարվա ընթացքում այդպես համառորեն դուրս չեն տարվում քաղաքից. ել չենք խոսում Կոմունալ Տնտեսութեան աշխատանքներում յեղած մյուս թերությունների մասին: Մեղաւում այսպիսի յերեմույթ եւ գոյութիւն ունի. փոխանակ գործնական, գործունյա աշխատանք կատարելու, մենք տարվում ենք խոշոր, տվյալ ժամանակամիջոցում անիրականալի, վոչ ոեալ պլաններով: Որինակ՝ Կերգզ-Կոշորի ելեկտրական յերկաթուղու շինարարութիւնը: Ի՞նչ խոսք, վոր այդ ինքնատիւնքյան հիմնալի գաղափար ե. սակայն միթե այժմ մենք ժամանակ ունենք Կերգզայի մասին մտածելու, յերբ մեր քթի տակ, Թիֆլիսում այնքան աշխատանք կա, այնքան որչեկտներ, վորոնք վերակառուցման կարիք են զգուս: Միթե տվյալ մոմենտում ավելի կարեւոր չեն որինակ՝ Կալյայեվի վերելքի վերակառուցման հարցը, քաղաքի յերկու կարեւորագույն մասերը կապելու պրոբլեմը, վոր կենսական հարց ե Հավլարարի ու Նավթուղի հաղարավոր աշխատավորներին համար, 26-ի անվան ռայոնի արդյունաբերութեան համար: Յեմ սակայն, Կերգզայի վրա յեն պառկեցնում ավելի քան 1.900.000 ռուբլի գումար ե այժմ ստիպված են թթու դնել այդ գումարը, իսկ Կալյայեվի վերելքի աշխատանքների համար բայց ելին թողել միայն 750.000 ռուբլի, վորի հետեանքով աշխատանքները դադարեցվել ելին: Յեմ այժմ, մեր միջնորդութիւնից հետո յե միայն, վոր աշխատանքները վերսկսվեցին ե նորից ծավալվում են: Մա որինակ ե այն բանի, թե ինչպես մենք յերբեմն կարողանում ենք թափ ստանալ առանց իմանալու թե ինչով ե ինչպես կարող ե այդ թափն ամբողջել: Մենք մեծ հալումն ունենք դեպի ողային պլանները ե

աղմուկ-աղաղակը: Ձեզ յիշելի հայտնի յե Թիֆլիսում կառուցվող Բաշենոլոգիական կուրորտի պատմութիւնը: Այդ մասին ամեն տարի գրվում ե մեր թերթերում, զեկուցումներ են տրվում: Նախադիւում եր, վոչ ավելի, վոչ պակաս՝ քան վերացնել քաղաքի Խարբուխ կոչված թաղամասը, Քուռ գետի վրա «Վենետիկի» ջրանցքներ պատրաստելու համար ե այլն: Յեմ այդ արվում եր փոխանակ՝ համեստ կերպով զբաղվելու մեր բազմիքների կարգավորմամբ, փոխանակ գոնե մեկ նոր կանոնավոր քաղնիքի շինք կառուցելու, վորը ե մենք այժմ անում ենք: Յես այս փաստերը բերում եմ ցոյց տալու համար, վոր Թիֆլիսի Խորհրդի աշխատանքներում աղմուկ-աղաղակը սխտեմի բնույթ ե կրում: Թիֆլիսի Խորհրդի աշխատանքների շուրջը կատարվող ռեկլամն ու աղմուկ-աղաղակը իր արտացոլումն եր գտել Թիֆլիսի Ռաբոչի» վոչ վատ թերթի եջերում, վորը մի ամբողջ շաբաթ լայնահաղորդ ու բազմախոստում հոգավածներ եր տպագրել, սակայն վոչ իրականութեան համապատասխանող վերնագրերով: Ահա նրանցից մի քանիսը. — «Թիֆլիսը կուրորտ ե», «Թիֆլիսը ջրջապատել անտառի ողակով», կամ «Թիֆլիսի բոլոր գլխավոր փողոցները ծածկվում են ասվալտով ու բետոնով»: Բայց չե՞ վոր բոլորը տեսնում են, վոր այդ ճիշտ չե (ծիծաղ): Կամ՝ «5.000 ծառ Թիֆլիսի փողոցներին». թող ընկերները բարե լինեն տակու, թե իրականում քանի՞ ծառ ե տնկված Թիֆլիսի փողոցներում (ծիծաղ), կամ՝ «Ելեկտրոուսավորման նշաններ Թիֆլիսի փողոցներում»: Սակայն մենք բոլորս գիտենք, վոր ընդամենը 3 թե 4 լուսանշան ե դրված Թիֆլիսի փողոցներում ե նրանք ել ընդհատումներով են աշխատում (ծիծաղ): Մենք բոլորովին երգիտենք դովաբանել, ազմկել՝ յերբ այդ պահանջվում ե, յերբ այդ բղխում ե իրականութեանից. սակայն ինչո՞ւ ինքնախաբեյութեամբ զբաղվել, աղմուկ-աղաղակ ստեղծելով Թիֆլիսի Խորհրդում առաջ յեկած յուրաքանչյուր եողայինս կամ համեստ նախաձեռնութեան շուրջը. չե՞ վոր դա խայտառակում ե ե Թիֆլիսի Խորհրդին, ե՞ թերթին: Միթե վորեւ մեկի համար անհրաժեշտ եր Ազատութեան հրապարակում պատրաստված շաւուրվանը, վորը մի քանի հազար ռուբլի ծախս նստեց ե այդ այն ժամանակ, յերբ Նատախատրի ջրմուղի ջուրն առաջիկա նման չի հասնում Թիֆլիսի մի շաբաթ ռայոններին: Նատախատրի շինարարութիւնը չափազանց խոշոր գործ ե Թիֆլիսի Խորհրդի համար, սակայն այդ շինարարութիւնը գեոմոտ 60 տ ո կ ո ս ո վ ավարտված չե, դրա համար

ել անհասկանալի յեր նախախտարիի շրմուղի շինարարության
«ավարտմանը» նվիրված Գաղաքային Խորհրդի ու ապրոնային
խորհուրդների և ակտիվի միացյալ հանդիսավոր պլենում հրա-
վիրելու ցանկութունը: Համ Կ (բ) Կենտկոմի հուլիսյան պլե-
նումի բանաձևում միանգամայն լավ և ասված, թե՛ «անհրա-
ժեշտ և վերջ տալ քաղխորհուրդների հանդիսավոր, տոնական
բնույթի նիստեր ու պլենումներ հրավիրելու պրակտիկային»,
Գաղխորհրդի պլենումը պետք է գլուտաբարների հարյուրավոր
ու հազարավոր զիտողութունների և առաջարկների հիման վրա,
քաղաքային տնտեսության հարցերի գործնական լուծման կենտ-
րոնը դառնա: Թիֆլիսի Խորհուրդը ղեկ վառ և աշխատում նաև
իր աշխատանքի կոնկրետ բնագավառում:

ԿՈՆԿՐԵՏ, ՈՊԵՐԱՏԻՎ ԿԵՐՊՈՎ ՂԵԿԱՎԱՐԵԼ ՅՈՒ- ՐԱՔԱՆՁՅՈՒՐ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ

Թիֆլիսի Խորհրդում Անդրյերկումի ու Վրաստանի Կ (բ) Կ
Կենտկոմի բրիգադների կողմից հետազոտվելին մի շարք հիմնա-
կան որեյդաներ: Այն ամենի հիման վրա, ինչ մեզ հայտնի յե,
Թիֆլիսի Խորհրդի անդամների հետ ունեցած մեր ամենորյա հան-
դիպմաներից ու զրույցներից, ինչ մեզ հայտնի յե բրիգադների
կողմից հավաքված նյութերից, հարկավոր և արձանագրել, վոր
Թիֆլիսի տնտեսության ղեկավարման սխեմանում բացակայում և
պլանայնությունը, կոնկրետությունը, իսկական ուղեբառիվու-
թյունը: Ձեռնարկությունների ղգալի մասն աշխատում են ինք-
նահոսով, սխեմատիկ ղեկավարություն չկա նրանց նկատմամբ,
հսկողություն չկա աշխատանքի ընթացքի վրա, չկա կատարմանսու-
ղում, միանգամայն անբավարար են աշխատեալքը: Կասկած չի վեր և,
վոր քաղաքային տնտեսության շինարարության մի շարք մոմենտ-
ներում, մենք ուժեղ թափով հետ ենք մնում բանլորի կուլտուրական
կենցաղային պահանջների աճումից, մենք հետ ենք մնում համեմա-
տած վոչ միայն այնպիսի քաղաքների աճման հետ, ինչպիսին և
Մոսկվան, Լենինգրադը, Սարկովը, Բագուն, այլև հետ ենք մը-
նում Խորհրդային Միության բազմաթիվ այլ քաղաքների համե-
մատությամբ: Իսկ յերբ Բագվումն ենք լինում, ուղղակի հիանում
ուրախանում ենք Բագվի կազմակերպության, Բագվի Խորհրդի,
և մասնավորապես նրա նախագահ ընկ. ԲԱՆԱՆՆԻՆԻ աշխատան-

քի հաջողությամբ: Բագվի աշխատանքն ամենևիկն նման չե Թիֆ-
լիսի աշխատանքին: Վերցնենք որ. տրամվայը՝ քաղաքային տրանս-
պորտի այդ կարեվորագույն տեսակը, վորն անմիջականորեն
սպասարկում և Թիֆլիսի աշխատավոր ազգաբնակչության լայն
մասսաներին:

Տ Ր Ա Մ Վ Ա Յ

Վերջին ժամանակներս Թիֆլիսի տրամվայի ղրությունը
խիստ կերպով վատացել և, պակասել և շրջանառության մեջ գըտ-
նվող վագոնների թիվը, վատացել և բնակչության սպասարկումը:
Յեթե այս տարվա առաջին կիսաշաբաթ շրջանառության մեջ
յեղած տրամվայի վագոնների թիվը 143 և յեղել՝ պլանով նախա-
տեսված 150-ի փոխարեն, ապա ուլիս ամսին այդ թիվն ընկ-
նում և՛ 123-ի՝ ներառյալ նաև կցոր վագոնները, վորոնց թիվը
կայուն և և անփոփոխ կերպով հավասար և 38 միավորի: Հե-
տևապես վագոնների թվի պակասելը կատարվում և ի հաշիվ մո-
տորային վագոնների, ոգոստոսի 14-ին որինակ, հասնելով հա-
զվ 70 վագոնի՝ պլանով նախատեսված 110 վագոնի փոխա-
րեն: Թիֆլիսի տրամվայի տնտեսության վատացումն ղգալապես
հետևանք և վերանորոգման գործի անբավարար կազմակերպման,
նաև հիմնական նյութերի վորոշ պակասի: Սարխիսների փաթաթ-
ման համար անհրաժեշտ 100 կիլոգրամ լարը ժամանակին ստա-
նալն անկասկած ալգալիսի ղրության մեջ չեր դնի տրամվային:
Սակայն մի շարք փաստեր խոսում են իրեն իսկ տրամվայի
տնտեսության ներսում գոյություն ունեցող անպատասխանա-
տվության ղեպքերի մասին: Ընթացիկ վերանորոգման ղրվածքը
բնութագրվում և ղեպի գործը յեղած րացարձակապես անփույթ՝
յե, կասելի հանցավոր՝ վերաբերմունքով, վորի հետեվանքով ուրի
նազ, ոգոստոսի տասից մինչև 25-ը 18—20 վագոն ամեն որ յերկ
րորդ անգամ պարկ են վերադարձել, որական 15—17 վագոն կանգ
նած են յեղել պահեստի գծերում՝ պակասություններն ուղղելու
համար և վերջապես որական մինչև 16 վագոն բողբոլին չեն
կարողացել պարկից դուրս գալ, քանի վոր հենց այդտեղ՝ պար-
կում՝ մի շարք պակասություններ են հայտնաբերվել, վորոնք
պետք և ուղղել: Ընթացիկ վերանորոգման ցեխի աշխատանքների
պրակտիկայում սովորական յերևույթ և դարձել այն, վոր վերա-
նորոգումն ուժեղացնելով ու ա ր ա գ ա ց ն և լ ո վ, շահագրգռված
բրիգադները հանում են ի ն չ պ և ս ը ն թ ա ց ի կ վերանորոգման
մեջ գտնվող մյուս բրիգադներին ամրացված՝ վ ա գ ո ն ն և ը ի,

այնպես և հավաքման ցեխում՝ հիմնական վերանորոգման համար կանգնած վագոններն առանձին մասերը: Այսպես որինակ՝ բրիգադիր Սորոլը, կուսակցության անդամ, ուղղակի հայտարարում է, թե՛ «մեղքերս ինչ թագցնենք՝ զողանում ենք, քանի վոր վերանորոգման համար պահեստի մասեր չեն տալիս»: Նույն դրուժյունը հաստատեցին նաև մանույր Վարապետյանը և մյուս ընկերները: Իրա հետեւանքն այն է լինում, վոր հիմնական վերանորոգման նշանակված վագոնները կատարյալ կողոպուտի յեն յենթարկվում, այս ու այն կողմ են ցրվում նրանց առանձին մասերը, մանավանդ՝ վոր մեկ մասը հանելու հետեւանքով թափվում և կորչում են նաև մեծ թվով ոժանդակ մասեր: Բնորոշ է, վոր «կողոպուտի» յեն յենթարկվել նաև Մոսկվայի վագոնները, վարոնք մանույրների բացակայության շնորհիվ աշխատանքի դուրս չեն թողնվել և նրանցից (բոլոր վագոններից) հանվել են արգելակները շղթաներն ու մի շարք մասեր: Վատ վորակի վերանորոգումից ավելի պակաս վնաս չի հասցնում տրամվային նաև վագոնավարների ու կոնդուկտորների կողմից դեպի իրենց պարտավորություններն ունեցած անպատասխանատու վերաբերմունքը, տրամվայի շարժման չմտածված կազմակերպումը, վորի հետեւանքով տրամվայի առեւտրական արագությունն ամբողջ ժամանակ նորմայից ցածր է լինում—մեկ ժամում 11 կիլոմետր՝ 12 կիլոմետրի փոխարեն: Բավական է միայն ասել, վոր 33 թվականի առաջին կիսամյակում Թիֆլիսի տրամվայը 316 պատահար է ունեցել, 193 դժբախտ դեպքով, (վորից մահացու՝ 23), ըստ վորում 137 պատահարից 32 դեպքը տրամվայի վագոնների ընդհատում է միայնց հետ, իսկ 105-ը ընդհատում ավտո-կառային արանսպորտի հետ: Շնորհիվ այն բանի, վոր դուգերը հազիվ 50 տոկոսով է միայն կիրառված, վագոնային պարկի դրուժյունը գնալով վատանում է: Վագոնավարները չեն զբաղեցնում այն ամենը, ինչ անհրաժեշտ է վերանորոգել: Վագոնը մյուս հերթափոխությանը կամ պարկ հանձնելու ժամանակ նույնիսկ թագցնում են վագոնների փշանալու դեպքերը: Չնայած վոր վագոնավարների հին կազմը հիմնականում պահպանվել և (վագոնավարներից 136 հոգի աշխատում են 15 տարուց ավելի), այնուամենայնիվ նոր աշխատանքի ընդունվածները բավականաչափ չեն հրահանգվում: Այսպես որինակ՝ վագոնավար Բենյամինովը քեֆի համար վագոնի արագ գնալու ժամանակ հետին ընթացք է տալիս և այրում մատորը, իսկ աշխատանքից հեռացնելու ժամանակ էլ բողբ է հայտնում, թե ինչո՞ւ յեն իրեն ընդամենը մի դեպքի

համար աշխատանքից հեռացնում: Վերանորոգման վորակի, նաև պահեստի մասերի արտադրության հարցերը չեն յեղել Թիֆլիսի կուսակցական ու արհեստակցական կազմակերպությունների ուշադրության կենտրոնում: Խորախային ցեխի աշխատանքը, վորը սխտեմատիկաբար վատացնում է վորակական ցուցանիշները (առաջին կիսամյակի ընթացքում այդ ցեխից 112 վագոն պակասություններով են դուրս յեկել), տնտեսական ու կուսակցական կազմակերպություններն արդարացնում էյին «որյեկտիվ պատճառներ» մեջ բերելով (նյաւթերի բացակայություն): Տեղական թերթը բանվորների ուշադրությունը մորիլդաճիայի չի յեն թար կում այդ խայտառակ ու ալանդակ փաստերի շուրջը և իր հոգ վածները վորակով ցեխային պատի թերթերից ավելի ցածր է կանգնած: Ողբաժող ամսին լույս տեսած թերթի յերեք համարներում 2—3 հոգված կա արտադրանքի վորակի վերաբերյալ սակայն վոչ մի հոգված չկա աշխատանքի կարգապահության ընկնելու մասին, գործալքումների, պատահարների մասին և այլն: Թերթը բացահայտորեն քաշ է գալիս արտադրիկան կյանքի պոչից, չնայած, վոր նա բավական փքուն, ազատված ապարատ ունի՝ չորս մարդուց բաղկացած և հսկայական ծախսեր և կատարում թերթի պահպանման համար՝ տարեկան 54.000 ուրլի: Թերթի յուրաքանչյուր համարի ինքնարժեքը մեկ ուրլու յե հասնում: Այդպիսի միջոցներ ու հասարեքներ աւանտյուր դեպքում կարելի յեր թերթն ավելի բովանդակալից ու ոպերատիվ դարձնել: Չնայած տրամվայի աշխատանքների վատացմանը, նյութերի, արանսպորտի, բանաժի և այլ ասպարեզում նրա աւանցած դաւլի դժվարություններին, Թիֆլիսի Խորհուրդն ոպերատիվ ողնություն ցույց չի տալիս նրան, հիմնական շեշտը դրված է միջոցները դեպի իր բյուջեն քաշելու վրա: այս տարվա առաջին կիսամյակում միայն, տրամվայի կողմից Բաղխորհրդի բյուջեն է փոխանցվել մոտ հինգ միլիոն ուրլի:

ՄԱՍԻՆԵ.— (Տեղից). դեռ ավելի:

ԲԵՐԻԱ.— Յես անում եմ կես տարվա ընթացքում. իսկ ամբողջ տարում անկասկած ավելի կլինի:

Իսկ ինչ է արել Թիֆլիսի Խորհուրդը:

Բնորոշ է այն, վոր մինչև մայիսի 23-ը մի վորոշում չի կայացվել տրամվայի աշխատանքի վերաբերյալ:

1933 թվականի հինգ ամսվա ընթացքում Թիֆլիսի Խորհուրդը նեղություն չի քաշել Թիֆլիսի տրամվայի վերաբերյալ և

Մինչդեռ դրա փոխարեն, ինչպես դուք տեսնում եք
Թիֆլիսի Խորհրդի նախագահությունն զբաղվել է վազոնի առա-
ջին դռնից ներս մտնելու իրավունքի, լայնագիծ անցկացնելու,
կապիտալ շինարար Վիյան հարցներով: Միթե պարզ չէ, վոր այս
ինքն ըստինքյան զուցե կարեվոր հարցերը, չեն տալիս տրամ-
վայի աշխատանքի կարգավորման, ազդարնակության սպասարկ-
ման հարցերի լուծումը:

ՇԻՆԱՆՅՈՒ ԹԵՐԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Վերջինս Թիֆլիսի Խորհրդի աշխատանքի մի այլ բնագավառ—շինանյութերի արտադրությունը։ Չնայած արդյունաբերության այս ճյուղի վաղջ կարևորությունը և առաջին հերթին իրեն իսկ՝ Թիֆլիսի Խորհրդի կարիքների համար, այնուամենայնիվ դրությունն այդ բնագավառում չափազանց անմխիթար և Թիֆլիսի Շինանյութատրեստի վնասն առ մեկն հուլիսի 1933 թվականի, կազմում է 1.266 հազար ռուբլի։ Այդ նշանակում է, Վոր տրեստն իր հիմնական կապիտալի մեկ յերրորդ մասը կորել է Դեռ անցյալ տարվա հուլիսի 25-ին Թիֆլիսի Կոմիտեն իր բյուջեյի նիստում ընդունած վորոշումով պարտավորեցրեց Թիֆլիսի Խորհրդին՝ ընկ. Մաչաձեյի պատասխանատվությամբ՝ 400.000 ռուբլու շրջանառու միջոցներ տրամադրել տրեստին, առողջացնել տրանսպորտը, կերեզ պահանջել ձիերին, և

այլն: Յեւ ինչ դուրս յեկաւ: Վեց ամիս անց, Թիֆլիսի Կոմիտե-
յի կրկնակի վորոշումից հետո միայն, Թիֆլիսի Խորհուրդը տրա-
մադրեց նրան ընդամենը 70 հազար ռուբլի և յերկու հատ ել-
մեքենայ, վոր տեղն ու տեղը նորից հետ վերցրեց նրանից: Ինչ-
պես պիտեք, այս տարվա վետրվարի 5-ին Միւսթենական Կա-
ռավարութիւնը և ապա նաև Վրաստանի Ժողովուրդը հատուկ
վորոշում կայացրին շինանյութերի արտադրութիւնն ընդարձա-
կելու և շինանյութերն ևժանացնելու մասին: Այդ յերկու վորո-
շումներն ել կոնկրետ ցուցմունքներ ելին տալիս Թիֆլիսի Խոր-
հրդին՝ շինանյութերի արտադրութեան զծով նրա հետագա աշ-
խատանքների վերաբերյալ: Այնուամենայնիւ համարյա վոչինչ
արված չի յեղել այդ վորոշումների կենսագործման ուղղութիւնը:
Թիֆլիսի Շինանյութարեստի ձեռնարկութիւններն առաջվա նման
վնաս են տալիս, պլանները չեն կատարում: Աղյուսի գործարան-
ները, Թիֆլիսի Շինանյութարեստի մեջ մտնող այդ ամենաանբարեհա-
շուղ ձեռնարկութիւնները, 1932 թ. տնտեսական տարին վաւեցին
415,046 ռուբլի վնասով: Իսկ 1933 թվականի արտադրական ծրա-
դիրն աղյուսի գործարանների կողմից կատարված է միայն 38,8
տոկոսով. այսինքն՝ Թիֆլիսի Շինանյութարեստի աղյուսի գործա-
րաններն չկիսամյակում մեր շինարարութիւններին 2,371.200
աղյուս պակաս են տվել: Այդ նույն ժամանակամիջոցում աշխա-
տանքի արտադրողականութիւնը յեղել է 76,8 տոկոս, իսկ աշ-
խատավարձը՝ 115,1 տոկոս: Մրանք բավական պերճախոս թվե-
րն: Պատրաստվող աղյուսի, Թիֆլիսի շինարարութեան պայման-
ներում պատեր շարելու համար գործածվող այդ հիմնական շի-
նանյութի վորակի հարցերով վոչ վոք չի հետաքրքրվել և չի հե-
տաքրքրվում: Մինչդեռ աղյուսի վորակը համապատասխան հիմ-
նարկների, գործին տեղյակ մարդկանց յեղրակացութեան համա-
ձայն վոչ միայն չի համապատասխանում սահմանված ստան-
դարտներին, այլև յերբորդ տեսակի կարգն և դասված և չի կա-
րող գործածվել շատ թե քիչ պատասխանատու շինարարութիւն-
ների վրա:

ԱՆՅՈՒՄԻ ԻՆՔՆԱՐԺԵԸ: Այն ժամանակ, յերբ վահագնի համար սահմանված պարտադիր զինը 1.000 աղյուսի համար 70 ուռլի յե, նրա առևտրական ինքնաթիւքը 100 ուռլի յե, վորք ըստատրվում ե զլիալիրապէս նրանով, վոր հումքի ու սմանդակ նյութերի փոխադրման տապաւրիդում հսկայական գերածախ ե կատարւում: Այսպէս սրինակ՝ մի վազոն ածուխը մինչև Թիֆլի-

սի կայարանը հասցնելը 300—350 ուռլլի յե նստում, իսկ նրա փոխադրութունը կայարանից գործարան՝ նստում է 1500—1600 ուռլլի. մեկ խորանարդ մետր ալաղը գործարանի վրա նստում է մինչև 70 ուռլլի, այն ժամանակ, յերբ ավազահանքում նա ընդամենը վեց ուռլլի արժե: Յերկու ավազանքենա կլուծեյին այդ հարցը, աչխինքն՝ կվերացնեյին տարեկան մինչև 400 հազար ուռլլու հասնող այդ մշտական վնասը. ոսկայն Թիֆլիսի խորհուրդը չի կարողացել այնպես դասավորել իր տրանսպորտը, այնպես ոչտագործել այն, վոր հնարավոր լինելու յերկու մեքենա տըրամադրել Թիֆլիսի Շիննյութարեստին: Թիֆլիսի խորհուրդի նախագահության անդամներից և վոչ մեկն անձամբ չի յեղել ձեռնարկություններում, չի տեսել թե ինչպիսի ծանր պայմաններում են ապրում ու աշխատում բանվորներն աղյուսի գործարաններում: Հուլիսը չորացնելու համար պատրաստված ծածկերը հնար մարեցված են բանվորների բնակության համար. շենքերի մեծ մասն առանց լուսամուտների յե, սենյակների հատակը տախտակած չի, սենյակները չեն լուսավորվում, սանիտարական դրությունը կատարելապես վատ է. լվացքատներ, դուշերի և մյուս առողջապահական պայմանների մասին, ել կարիք չկա խոսելու: Մոտեղը վատ է, չի բավականացնում բոլոր բանվորներին: Թիֆլիսի Մոտեղարեստը ճաշողների կոնտիդենտը սահմանել է, վոչ թե փաստորեն աշխատող բանվորների թվի համապատասխան, այլ միայն նրա 75 տոկոսի չափով: Հոգ չի տարվում բանվորների մասին, բայց չէ վոր դա պլանների կատարումն ապահովող պայմաններից մեկն է:

Բերեմ ևս մի որինակ, վորը ցույց է տալիս, թե ինչպես է կառավարում Թիֆլիսի խորհուրդը: «Նիսնացարմի» գործարանը, վորը կոչված է շինարարությանը փայտյա ստանդարտ պարագաներ (դոներ, լուսամուտներ, ջրջանակներ, պարկետներ և այլն) մատակարարելու, իրեն իսկ Թիֆլիսի խորհուրդի ձեռնարկություններից ու շինարարություններից պատվերներ չի ստանում, չնայած, վոր մյուս ձեռնարկությունների համեմատությամբ նա զգալիորեն ավելի եծան է պատրաստում և վորակով ել լավ (տեղից—ճիշտ է): Այսպիսով Թիֆլիսի խորհուրդի ու Տրեստի կողմից գործարանի աշխատանքներին բավականաչափ ուղղորդություն չնվիրելու շնորհիվ գործարանն անոյալ տարվա իր պլանը կատարել էր 54,8 տոկոսով միայն, իսկ 1933 թվականի առաջին կիսամյակում՝ 65,8 տոկոսով: Ինչպես և դրված Թիֆլիսի Շիննյութարեստի ձեռնարկություններում կուսմասսայական աշխատանքը, արհ-

միութենական և կոմյերիտական աշխատանքը: Վատ: խորհուրդ լինել վոչ կուսակցական, վոչ կոմյերիտական, վոչ արհմիութենական և վոչ ել վորեվե այլ աշխատանքի մասին, յերբ մենք այսպիսի ցուցանիշներ ունենք: Այստեղ և՛ ռաջոնային կադմակերպությունները, և՛ Թիֆլիսի կոմիտեն, և՛ բջիջները վատ են աշխատում, այսպես վոչնչով չի կարելի բացատրել այդ: Յեթե աշխատանք կատարվել, ապա այդպիսի յերկվեյթներ տեղի չեն ղին ունենա: Շիննյութերի արտադրության ասպարեզում գոյաւթյուն ունեցող ճեղքվածքը բացատրար է անդրադառնում Թիֆլիսի խորհուրդի բնակարանային շինարարության ընթացքի վրա, վիժեցնելով նույնիսկ այն նվազագույն ծրագիրը, վոր այս տարի արված է Թիֆլիսին:

ԲՆԱԿԱՐԱՆԱՅԻՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Բնակարանային հարցը Թիֆլիսում ինչպես դուք գիտեք, չափազանց սուր է դրված: Յես կերեմ մի քանի ցուցանիշներ, վորոնք բավականին տհաճ պատկեր են նկարագրում. 1926 թվականի և 1932 թվականի մարդահամարի տվյալների համեմատությունից պարզ յե եւում է, թե բնակիչի տարածության աճումը վորքան հետ է մնում ազգաբնակչության աճումից: 1926 թվականից մինչև 1932 թվականը բնակիչի տարածությունն ավելացել է 172680 քառակուսի մետրով կամ 9 տոկոսով, իսկ աղղաբնակչությունն աճել է 78091 մարդով, այսինքն 27,9 տոկոսով:

Յերթե 1926 թվականին մեկ հոգուն հասնող միջին բնակիչի տարածությունը Թիֆլիսում 6,9 քառակուսի մետր էր, ապա 1932 թվականին նա 5,9 քառակուսի մետր է յեղել միայն, այսինքն ավելի պակաս, քան Միության մյուս քաղաքներում, ավելի պակաս նորմայից: 1927 թվականից մինչև 1932 թվականը Թիֆլիսում 118300 քառակուսի մետր նոր բնակելի տարածություն է պատրաստվել, իսկ նույն ժամանակամիջոցում քանդվել ու վերացվել է 131,600 քառակուսի մետր: Ինչպես տեսնում եք, քանդվել ու վերացվել է 13300 մետրով ավելի, քան թե կառուցվել է: Այսոր, ի ամօթանք մեզ, մենք պետք է այստեղ հայտարարենք մի խայտառակ յերեւութ՝ մասին, այդ մասին մենք հայտարարում ենք նրա համար, վոր յիստի գուրս դանք այդ խայտառակությունից—սոցիալական բոլոր խմբերի մեջ, բնակարանային պայմանների տեսակետից ավելի քան ապահովվածը ծառայողներն են, ավելի քիչ ապահովվածը՝ կրտսեր սպասարկու անձնակազմը, բանվորներն ու արտելի անամները: Սա խայտա

աւելութիւնն է, վոր Վրաստանում, Խորհրդային իշխանութեան
այսքան տարւա գոյութիւնից հետո, մինք Անդրկովկասի ու
Վրաստանի մայրաքաղաքում այսպիսի դրութիւն ունենք՝ Ահա
ընկ. Գայեվսկին՝ բնակարանային տնտեսութեան կառավարիչը՝
չգիտե նույնիսկ նոր շենքերը փոխադրված բնակիչների սոցիա-
լական կազմը, ըստ յերևույթին քիչ է հետաքրքրվում զբանով:
(Ձայն տեղից—«ճիշտ է»):

Անհրաժեշտ է, վոր Թիֆլիսի Կոմիտեն ու Գնատկումը լրջո-
րեն մտածեն այս՝ պրոլետարական պետութեան մեջ միանգա-
սայն անթույլատրելի՝ հարաբերութիւնը փոփոխելու ուղղու-
թեամբ, բանվորների համար հատուկ շենքերի կառուցումն ու-
ժեղացնելու միջոցով վճռականորեն բարելավելով Թիֆլիսի բան-
վորութեան բնակարանային պայմանները: Թվում է, թե այդպի-
սի դրութիւնը պետք է վոր Թիֆլիսի ղեկին ստիպել առաջնա-
գույն ուշադրութ. նվիրել բնակարանային շինարարութեան հարցե-
րին: 1930 թվականին սկսված 18 պլանային որոշումներից միայն մեկն
է բանվորական շենք, վորը պատկանում է մետաքսի գործարանին:
1931 թվականին սկսված է 7 որոշումների շինարարութիւն, 1932
թվականին՝ նույնպես 7 որոշում, 1933 թվականին՝ 3 որոշում. սա-
կայն այդ շինարարութիւնից է վոչ մեկը դեռ լիովին ավարտ-
ված չէ: Բնակարանային շինարարութեան տարեկան պլանը կա-
տարված է 29,5 տոկոսով միայն, կապիտալների իրացման յոթը
ամսվա պլանը՝ 75,1 տոկոսով: Սակայն անհրաժեշտ է նշել այն
ճեղքվածքը, վոր դոյութիւն ունի շինարարութեան տեխնիկական
պատրաստվածութեան և կապիտալների փաստացի իրացման
միջև: Այսպես՝ որինակ՝ մասնագետների շենքի յերբորդ կոր-
պուսի արտադրական աշխատանքների արժեքը վորոշվում է 252
հազար 300 ա. վորը կազմում է ամբողջ արժեքի 55,8 տոկոսը. իսկ
նա տեխնիկական տեսակետից առ մեկն ողջատուսի պատրաստ է
յեղել ընդամենը 11 տոկոսով: Տարեկան պլանի 7 ամսվա ընթաց-
քում կատարելու վերաբերյալ յեղած նյութերի վերլուծութիւնը
ցույց է առնում, վոր դոյութիւն ունեցող տեմպը չի ապահովում բնա-
կարանային շինարարութեան 1933 թվականի պլանի կատարումը:

Այսպես որինակ՝ Հավաքարի բանվորական տան «Բ» կոր-
պուսը պետք է ավարտված լինել այս տարվա սեպտեմբեր ամսին,
մինչդեռ տեխնիկական տեսակետից նա 1933 թվականի հունվա-
րի մեկին պատրաստ է միայն 46,4 տոկոսով, իսկ առ մեկն ողջա-
տուսի միայն՝ 57,9 տոկոսով: Նույն շենքի «Դ» կորպուսը պլանի
համաձայն պետք է ավարտվել 1933 թվականի դեկտեմբեր ամսին,

մինչդեռ նրա տեխնիկական պատրաստվածութիւնը առ մեկն
հունվարի 33 թվականի յեղել է 12,2 տոկոս, իսկ առ մեկն ողջա-
տուսի՝ միայն 23,9 տոկոս: Պարզ է, վոր նա նշված ժամկետին
պատրաստ լինել չի կարող: Բնակարանային շինարարութեան
պլանների խիստ թերակատարման հիմնական պատճառներից
մեկը Թիֆլիսի ղեկի կողմից այդ շինարարութեան նկատմամբ կոն-
կրետ ղեկավարութիւն չունենալն է: Թիֆլիսի ղեկը չէ կա մեկ
միացյալ մարմին, վոր կարողանա ղեկավարել բնակարանային
շինարարութեան վորջ աշխատանքները: Թիֆլիսի ղեկը աշխա-
տանքներ կատարելու վերաբերյալ Բնակչութեան հետ պայմանա-
գիր կնքելուց հետո, այլևս հետագայում չի հետաքրքրվում շինա-
րարութեան ընթացքով: Այսպես որինակ՝ Խոլարաուրում բանվորա-
կան տունը կառուցվել է առանց աշխատանքային նախագծերի:
Պրա հետեմանքով շենքում չկան խոհանոցներ, ջրմուղ, կոյուղի,
սխալ են պատրաստված ծխելու լոգները, դռներն այնպես են շին-
ված, վոր յերկու բնակիչների միաժամանակ սենյակից դուրս
գալու դեպքում միջանցքում այլևս շարժելու տեղ չի լինի: Այս
քովոր թերութիւնների մասին Թիֆլիսի ղեկին իմացել է շինա-
րարութեան ավարտելուց հետո միայն: Մի այլ որինակ՝ Հավա-
քարի բանվորական տան «Ա» կորպուսը: Թիֆլիսի ղեկի կողմից
շինարարութեան ընթացքի նկատմամբ սխտեմատիկ տեխնիկա-
կան հսկողութիւն չունենալու հետեմանքով այդ կորպուսի հիմ-
նական պատը նստել է, վորի հետեմանքով կորպուսի ծայրամա-
տերի բոլոր սենյակներում ճեղքեր են առաջացել, աշխատանքն
անփուլջ է կատարված (հատակը հարթ չէ և այլն): Այդ թերու-
թիւնները հաշտարեքվել են մի բրիգադի կողմից՝ շինարարութեան
այցելու ժամանակ: Բնորոշ է, վոր բնակտնտեսութեան կառա-
վարիչ ընկ. Գայեվսկին բրիգադի բազմաթիւ պնդումներից հետո
չէ միայն գնում այդ շինարարութեան վայրը, ուր նա մինչ բրի-
գադի ալցելութիւնը և վոչ մի անգամ չէր յեղել:

Նոր շենքերն ընդունելու, այնտեղ բնակիչներ տեղափոխե-
լու և շահագործելու գործում կատարյալ քառս է տիրում, Թիֆ-
լիսի ղեկը ձգձգում է ավարտված շենքերի ընդունումը, վորի
հետեմանքով շենքերը անելանելի դրութեան մեջ են ընկնում:
Այսպես որինակ՝ Մետաքսի գործարանի շենքը, վորի շինաքա-
րութիւնը 91.9 տոկոսով արդեն ավարտված է, Թիֆլիսի ղեկի
կողմից դեռ չի ընդունվել, մինչդեռ այդ շենքում յեղած 103 սե-
նյակներից 97-ը արդեն զբաղեցված են: Բնակտնտեսութեան

կառավարել ընկ. Գրանկին առաջին անգամ Անդրյերկումի ուղարկված բրիգադի այցելության կապակցությամբ ծանոթացավ շենքի հետ, վորից հետո Թիֆլիսորդի նախագահութ. ոլոստոսի 28-ի նիստին նա ղեկուցում ներկայացրեց Մետաքսի գործարանի շենքի վիճակի մասին: Բնակարաններն սկսել են վրադեցնել դեռ 1932 թվականի հոկտեմբեր ամսից, հենց վոր բնակարաններից վորևե մեկը պատրաստ եր յեղիլ. սակայն շենքի նկատմամբ վորևե հըսկողություն գոյություն չունենալու հետևանքով բնակարանի վարձ չի սահմանված և չի դանձված դեռ 1932 թվականի հոկտեմբեր ամսից. այդպես և հայտարարել Մետաքսի գործարանի բանվոր Մուշարիշվիլին, վորը հասարական պարտականության կարգով այդ շենքի պարետի պարտականություններն և կատարում: Նույնպիսի դրություն և տիրում նաև Դոլարուրի վորոցի վրա կառուցված շենքում: Այստեղ բնակարանի վարձ չի դանձվել սկսած 1932 թվականի նոյեմբեր ամսից:

Ինչպես յես արդեն ասացի, մեր նոր շինարարությունը նույնիստ չի ծածկում բնակելի տարածության այն պակասը, վորը մենք ունենում ենք առանձին շենքերի հանալու կամ քանդվելու հետևանքով: Յեով յեթե բնակելի տարածությունն այնուամենայնիվ ավելանում և, ապա պետք և ասել, վոր այդ յերևույթին ոգնության և գալիս քաղաքի բնակչության նախաձեռնությունն ու ինքնադործունեյությունը, վոչ բնակելի շենքերը՝ խոհանոցները, փակ խանութները և այլն, բնակելի շենքերի վերածելով: Այդ յերևույթը տարերային բնույթ և ստացել, քանի վոր վոչ բնակելի շենքերը բնակելի շենքերի հարմարեցնելու վորջ աշխատանքը համապատասխան մարմինների ազդեցության շրջանակից դուրս և յեղիլ և մինչև այժմ ել դեռ շարունակում և գուրս մնալ:

Մեր ուշադրության կենտրոնում պետք և լինի յեղած բնակելի ֆոնդը ամեն կերպ պահպանելու խնդիրը: Այս ասպարիդում անհրաժեշտ և ուժեղացնել բնակելի շենքերի ընթացիկ ու հիմնական վերանորոգումը՝ ինչպես հանրային սեկտորի, այնպես և մասնավոր տնտեսության շենքերը: Այդ աշխատանքի ժամանակ անհրաժեշտ և միջոցներ ձեռք առնել մասնավոր սեկտորին վորոշ պայմաններով համապատասխան շինարարութի մատակարարելու ուղղությամբ: Շենքերի վերանորոգման դաժնում պետք և վորոշ սխառն սահմանվի, աշխատանքների մեջ պետք և պլանայնություն ստեղծվի: Շենքերի վերանորոգումը պետք և պարտադիր լինի, շենքերը պետք և վերանորոգվեն բոլորն անխափր: Այդ աշ-

խատանքները պետք և կոմունալ տնտեսության բաժինների ու ռայոնական խորհուրդների մշտական հսկողության տակ գտնվեն, ըստ վորում հատուկ ուշադրություն պետք և դարձվի մասնավոր շենքերին:

Ջրամատակարարումը, կոյուղին և բարեկարգման մյուս տեսակները այն գործոններն են, վորոնք վորոշում են քաղաքի սանիտարական-կուլտուրական վիճակը: Հենց թեկուղ միայն այն հանգամանքը, վոր ազդարնակության 13,3 տոկոսը միայն հնարավորություն ունի միաժամանակ ոգտվելու ջրմուղից, յերկարակառուցվելուց, արտաքնոցներից և այլն, արդեն պարզորեն ասում և այն մասին, վոր մեր շենքերի բարեկարգման ասպարիդում դեռ շատ բն կա անելու, վորպեսզի քաղաքային կյանքի կուլտուրական բարեքներին հնարավոր լինի մասնակից դարձնել Թիֆլիսի վորջ ազդարնակությանը և 1-ին հերթին բանվորներին: Այս խնդիրը, վորն իր ամբողջ հասակով կանգնած և Թիֆլիսի խորհրդի առաջ, պահանջում և առավելագույն ուշադրություն նվիրել իրեն, համառ աշխատանք, հարվածային տեսակ և զգալի միջոցներ և պահանջում: Թիֆլիսի խորհուրդը բոլորեկորեն պետք և ձևաւամուխ լինի այդ խնդրի լուծմանը:

Քաղաքի բարեկարգման կարևորագույն ցուցանիշն և հանդիսանում այն, թե քաղաքի յուրաքանչյուր բնակչին վորքան ջուր և հասնում ծախսելու: Մոսկվայում 1931 թվականին յուրաքանչյուր շնչին ընկնում եր 61,5 լիտր, իսկ 1932 թվին 128,0 լիտր ջուր, Թիֆլիսում 1931 թվականին յուրաքանչյուր շնչի կողմից սպառվել և 50,1 լիտր, իսկ 1933 թվականին 56,9 լիտր ջուր: 1931 թվականի համեմատությամբ ջրմուղի ցանցը 1933 թվականին ավելացրել 8,2 կիլոմետրով միայն: Մինչդեռ Նախարարի ջրմուղը, վորը պետք և ջրով ապահովել Թիֆլիսի բնակչությանը, կառուցվում և ավելի քան չորս տարի: Յես կրկնում եմ, Նախարարի ջրմուղը հսկայական նշանակություն ունի Թիֆլիսի համար: Թիֆլիսին մաքուր, աղբյուրի ջուր տալու խնդիրը լուծված և: Սակայն Նախարարի ջրմուղի շինարարության գլխավոր ու յուրջ թերությունն և հանդիսանում այն ճեղգվածքը, վոր ստեղծվեց ջրմուղի առաջին հերթի հիմնական կառուցումների շինարարության և քաղաքային ցանցի վերակառուցման միջև, վորը միաժամանակ չի սկսվել և սկսվել և վոչ միայն 1—2 տարի հետո, յերբ սկսվել և հիմնական կառուցումների շինարարությունը, այլ այն ժամանակ, յերբ այդ բոլոր կառուցումները պատրաստ եյին: Դրա հետևանքն այն և, վոր

—23—

Քաղաքի բարեկարգման մյուս ցուցանիշը կոյուղու վիճակն է։ Թիֆլիսի կոյուղու մագիստրալներն առ մեկն հուլիսի 1933 թը վախճանի ընդգրկում էյին քաղաքի փողոցները ընդհանուր չեք-կարուծյան միայն 53,2 տոկոսը, այսինքն քաղաքի համարյա կեսն առանց կոյուղու յն։ Ինչպես անցյալում, այնպես էլ ներկայումս կոյուղին անց է կացվել առանց վորեւ նախապես մշակված միասնական, տեխնիկական նախագծի, առանց սանիտարու-կան տեխնիկային պահանջները պահպանելու։ Կոյուղու ցանցի աճումը չափազանց դանդաղ է կատարվում։ 1932 թվականին անց է կացված 3,8 կիլոմետր, 1933 թվականին յենթադրվում է անց կացնել 3,3 կիլոմետր, սակայն մինչև այժմ անց է կացված 1,7 կիլոմետր։ Կոյուղու մագիստրալներ չկան գլխավորապես բանվորական թաղամասերում և ծայրամասերում (Սաբուրթալո, Գրմա-գալե, Նավթլուղ, Մամուկինի գյուղ, Ֆերմո, Հավլաբարի առյուծ, Նաճա-րաղիվի առյուծ, սկսած Յուրեմսկի փողոցից մինչև վերջ, Վակե, Արմն նալի բլուր, Որթաճալո սապոնի գործարաններին հետ միասին, Դի-դուրե Կալոնկա և այլն)։ 15.191 շենքերի միայն 61,8 տոկոսն է, վոր հոսող արտաքնոցներ ունի։ Մնացած բնակիչներն ոգտվում են փո-սերով, 494 շենքեր չունեն կոյուղու և վոչ մի հարմարություն։ Մթթն սա խայտառակություն չէ Թիֆլիսի համար։ Բնորոշ է, վոր քաղաքի շատ թաղամասերում, վոչ միայն նրանք, ուր կո-յուղու մագիստրալներ նոր են անցկացված, այլև այն թաղամա-սերում, վորոնք սկզբից կոյուղի ունեյին, գլխավորապես բանվորա-կան թաղամասերում (որինակ՝ Պավլովսկայա, Մտավորապետական փո-ղոցները, Նախալովկան, Պետրոպավլովսկայա, Մետեխակալա, Տաճ-կովսկայա փողոցները, Հավլաբարը, Կոմունալնայա փողոցը, Որ-թաճալա և այլն), շենքերը լիովին կոյուղի չունեն։ Այդ թաղա-մասերում շենքերի մոտ 10—20 տոկոսի արտաքնոցները կոյու-ղու հետ միացած չեն։ Այսպիսի պատկեր է ստացվում՝ թաղա-մասը կոյուղի ունի, իսկ շենքերն առանց կոյուղու յեն։ շենքերը կոյուղու հետ միացնելու գործն ինքնահոսի չէ թողնված։ Եով գա, հայտարարություն տա, նրա համար էլ կոյուղի կանցկա-ցնեն, —ասում են կոյուղու բաժնի վարիչի տեղակալ ինժեներ Ա-գաբոնովը։ Մինչդեռ կա Թիֆլիսի Խորհրդի նախագահության № 40 վորոշումը, վորը հրապարակված է 1929 թվականին, վորի մեջ ասված է՝ մագիստրալն անցկացնելուց հետո մեկ ամսվա ըն-թացքում անցկացված մագիստրալի ցանցի սկզբությամբ գտնվող

բոլոր շենքերը պարտավոր են միանալ մարդաստրալի հետ, հակա-
ռակ դեպքում հանցավորները պատասխանատվության կենթարկ-
վեն՝ հարկադիր աշխատանքի, կամ 100 ռուբլի տուգանքի։ Այդ
վորոշումը չի կենսագործվում։

[illegible]

նույնպէս պարզեցի և ստանում բանվորներին ստացած պարգևավա-
տրութեան 10 տոկոսի չափով (ծիծաղ)։ Պայքարը շարունակական հա-
մարձ այն աստիճանի յե հասել, վոր Յերեւանյան հրապարակի
արտադրողները հանձնեցին ջրի խողովակները, վորոնք առաջ ծա-
ռայում էին ձեռքերը լվանալու համար, և այդպէս ցանկապատված
և (ծիծաղ)։ Մինչև Անդրեյեւի մի բրիգադներին կողմից կայացու-
բաժնու հետադրութեան կատարելը, վոր վոր այդ հարցով չի
զբաղվել, վոր թիֆլիսի խորհուրդը, վոր նախկին կոմունալ բա-
ժինը և վոր էլ մյուս կազմակերպութեանները։ Ըստ յերեւելոյս թի-
նրանք այդ խնդիրները մանրուք են համարում, վորոնց վրա կա-
րիք չեն համարել ուղղորդութեան դարձնելու։ Բայց չի վորդրանք
նույնպէս պայմանավորում են քաղաքի բարեկարգման վիճակը։
Դրանց յերեւում է, թե թիֆլիսի խորհուրդն ինչ վերաբերմունք է
ունեցել դեպի այդ հարցը։ Յեւ այսպէս քաղաքի բարեկարգման
յերեք հիմնական բնագավառներում (բնակարանային շինարա-
րութեան, ջրմուղ և կոյուղի) թիֆլիսի խորհուրդի աշխատանքը չի
փայլում իր ցուցանիշներով։

Ինչ վիճակում են մյուս ցուցանիշները, թիֆլիսի խորհուրդի
հոգատարութեանը քաղաքի նկատմամբ։ Յեւ նկատի ունեմ այն-
պիսի մոմէնտներ, ինչպէս քաղաքի ճարտարագիտական ձևավո-
րումն է, նրա կանաչապարզումը, նրա սանիտարական մաքրու-
թեանը, Այստեղ ևս ամեն ինչ բարենպաստ վիճակում չի գտնվում։
**ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՐՏԱՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳԵՂԱՐՎԵՍԱԿԱՆ
ԶԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ**

Մինչև այժմ թիֆլիսի խորհուրդը չունի քաղաքի ճարտա-
րագիտական-գեղարվեստական ձևավորման կոնպլեքսային նախա-
գիծը, վորի հետեւանքով քաղաքի ձևավորումը կատարվել է ստ-
բերայնորեն, իսկ յերեւմէն էլ անճաշակ, անզբաղեւ ձևով։ Ենե-
քերի ձևատեսները վատ են նախագծված, մի քանի ամիս առաջ
ներկված ձևատեսներն արդեն ճաշքել են ու դուրս պրծած տհաճ
տեսք ունեն։ Աչքի յե դարձում հենց թիֆլիսի խորհուրդի շէնքը՝
վորը չափազանց գեղարվեստորեն գունավորել են միայն առջևի
Փաստղից, իսկ կողքի յերկու փաստղներին բոլորովին ձեռք չեն
տվել, վորոնք այլանդակում են, իսկույն աչքի յեն դարձում։ Կամ
վերցնենք Ռուստավելի պողոտայի վրա գտնվող №. 22 շէնքը
(Կենտրոնի նախկին շէնքը)։ անթույլատրելի յե այնպիսի դու-
թեանը, յերբ շատ վաղուց ավարտված, ամենակենտրոնական վայ-
րում Ռուստավելի պողոտայի վրա գտնվող մի շէնք մինչև այժմ

դեռ ներկված չէ և ամբողջապէս ինչվոր բծերով ծածկված և։
Թեև այդ շէնքը թիֆլիսի խորհուրդի կողմից չպետք է ձևավորվի,
սակայն թիֆլիսի խորհուրդը պետք է ստիպի արագացնել այդ
հսկայական շէնքի արտաքին ձևավորումը։ Քաղաքի փողոցնե-
րում կրպակները, կիսակները դասավորելու գործում նույնպէս
խառնաշփոթութեան է տիրում։ Մոսկովյան փողոցի և Լենինի
փողոցի տն կ յ ու ն ու մ պարտեղի դիմաց յերեք կրպակ
է դրված, վորոնք խանգարում են մարդկանց անց ու դարձը, ել
չենք խոսում տրանսպորտի մասին, վորն ուղղակի պետք է սողա-
նորանց արանքով։ Կար Մարքի հրապարակում քանդված խա-
նութների տեղում նույնպէս հանկարծ ինչվոր յերեք կրպակներ
են բուսել և խանութները քանդելուց հետո ազատված հրապա-
կն այժմ Դեղերտիբակի շուկայի մի անկյան տալիքութեան է
թողնում։ Թիֆլիսի խորհուրդի պլանավորման գիտեղիական սեկ-
տորում մինչև այժմ չկա այդ հրապարակի պլանավորման սխե-
ման։ Տների մերկացած պատերն այլանդակ տալիքութեան
են թողնում։ Տրամվայի և մյուս սյունները կանգնած են իրենց
նախկին տեղում՝ հրապարակի միջոցով խանգարելով շարժումը։
Վատ տեսք ունի նաև կայարանի հրապարակը, վորը կարելի յե
գեղարվեստորեն ձևավորել այնտեղ գտնվողները—ծաղկանոցներ և
այլն պատրաստելու միջոցով։

ԿԱՆ ԱԶԱԶԱՐԴՈՒՄ

Քաղաքի կանաչապարզման ասպարեղում մենք վորոշ բան
անում ենք, սակայն այդչափ քիչ է։ Քաղաքի կանաչապարզման
կապիտալ աշխատանքները բացառութեամբ Ռուսթավելի պողո-
տայում և Կուլտուրայի ու հանգստի պարկում կատարվող աշխա-
տանքի՝ չեն կատարված։ Ռուսթավելի պողոտայի վրա պահանջ-
վում է դեռ լրացուցիչ կերպով տունների դնել և։ Ծառուղի-
հանգստի պարկում այսոր աշխատանքները վատ է։ Արաւ Արաւ
ները, այգիների ու պարտեղների դրութեանը, ձանապարհները,
յան հրապարակի այգին յերեսի վրա յե թողնված, ձանապարհները,
ինչպէս և գաղտնիները, կեղտոտ են, ծառերի մի մասը չորանում
է. այն յեղիվ տախտակը, վորի վրա գրված են թիֆլիսի խոր-
հուրդի վարչապետներն ու կանոնները՝ ծառերը փչացնելն ար-
գելից մեկին, ծոված բնով ծառերն ամբացված են փշալարերով,
վորոնք ամուր ձգում են բունը, վորի հետեւանքով ծառերը փչա-
նում են. հենց թիֆլիսի խորհուրդի շէնքի մոտ, մի մեծ հիմնաքի-
նում են.

հաճե) մինչև այժմ չի վճարել 1932 թվականի աղբը գուրա տա-
նելու վարձը և պարտք է 725 ուրլի. № 35 Բնակվարձկոտպը՝ Կո
մանալնի փողոցի վրա (նախ՝ Մարգարով) պարտք է 887 ուրլ-
քի, № 177 Բնակվարձկոտպը (Ռուսթավելի № 35 37) աղբի արտա-
հանման համար պարտք է 1180 ու., № 121 Բնակվարձկոտպը պարտք
է 860 ուրլի և այլն:

Թեև անկանոն վճարողների գործը տրեստների կողմից դա-
տարան և տրվում (այսպես որինակ՝ Ուշոնիկիձեյի անվան առ-
յանի տրեստը դատարան և հանձնել 535 գործ), սակայն դատա-
րանի վորդումները շատ դեպքում ի կատար չեն ածվում, քանի
վոր բնակվարձկոտպներն արգարանում են միջոցներ չունենալով,
իսկ արեստներն ու Թիֆլիսի Խորհուրդը մեղմ են վերաբերվում և
գործը չեն հասցնում մինչև վերջը: Վրոմանք կարծում են, թե
աղբով, այսինքն՝ քաղաքի մաքրությամբ, զբաղվելն ամոթ է:
Այդ հիշտ չե: Այդ մասին վիճելն անգամ ծիծաղելի չե: Պետք է
ամբողջ ուժով առաջ մղել քաղաքի մաքրման գործը: Վիրավորա-
կան և լինում, յերբ Մոսկվայից, Լենինգրադից և այլ քաղաք-
ներից յեկողները դարմանքով արձանագրում են Թի րիսի կեղտո-
տությունը: Այդ դրությանը պետք է վերջ տալ:

Թիֆլիսի Խորհրդի աշխատանքի, թերությունների հիմնա-
կան պատճառն այդ բավականին հասարակ ու տարբական հար-
ցերի ասպարիզում այն է, վոր Թիֆլիսի Խորհուրդը դեռ ինչպես
հարկն է չի վերահասուցվել, դեռ լիովին չի յուրացրել այն տեմ
պը, վորով այժմ հարկավոր է աշխատել: Չափազանց ցածր է
առանձին բնադավառների ղեկավարների պատասխանատվության
դրացմունքը: «Կողով չեն ցավում» իրենց հանձնարարված գործի
համար: Դուք հիշում եք յես արդեն պատմեցի ձեզ, վոր նրանցից
շատերը մինչև մեր կողմից ձեռնարկված հետազոտությունը վոչ
մի անգամ չեն յեղել շինարարություններում, իրենց աշխատան-
քի պերիֆերիայում: Մթթե թույլատրելի չե այդ ձեռով աշխատել:
Չեմոր սա աշխատանքի դրասենյակային՝ ձեպկան բյուրոկրատա-
կան յեղանակի լավագույն որինակն է: Յես կանգ կառնեմ ևս
մի քանի հարցերի վրա:

ԹԻՖԼԻՍԻ ԶԱՆԱՊԱՐԶԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ

Թիֆլիսի ճանապարհային տնտեսությունն ամենավին չի հա-
մապատասխանում արդյունաբերական խոշոր քաղաքի պահանջ-
ներին, նրա աճող ապրանքաշրջանառության պահանջներին:
Քաղաքի բոլոր փողոցների միայն 64,7 տոկոսն է սալահատակ-

ված չե, սալահատակված փողոցներից քաթի խորանարդներով
պատած է 34,2 տոկոսը, գերաններով՝ 9,1 տոկոսը և ասվայա-
քետանով՝ մեկ տոկոսը: Այս տվյալները ցույց են տալիս, վոր քա-
ղաքի փողոցների միայն 10,1 տոկոսն է ծածկված կատարելա-
գործված ծածկույթով: Իսկ մնացած փողոցներն անասելի վատ
վիճակումն են: Նրանց վերանորոգման վորակը չափազանց ցա-
ծըր է Մեղանից յուրաքանչյուրը տեսնում ե, թե ինչպես ամեն մի
վերանորոգումից յերկու շաբաթ հետո փողոցն արդեն նորից ծած-
կված է փախերով, խորթ-ուրբտություններով: Տրամայի շերտի
վերանորոգումը կատարվում է մշտապես, սակայն այնուամենայ-
նիվ ստիպված ենք ավելի լավը ցանկանալ: Վոչ վոք նորմաների
հաշիվ չի կատարել, սակայն պարզ է, վոր մենք ղգալի գումար-
ներ ենք ծախսում ավտոեղինի վրա, վորը փչանում է Թիֆլիսի
փողոցներում:

Աշխատանքի տեմպը բարձր չե. Ռուսթավելու պողոտայի
վրա ընդամենը մեկ և կես կիլոմետր տարածություն ասվայա-
պատելը անվեց վեց ամսից ավելի և այն ելշնորհիվ կենտկոմի դո-
ժադրած հաճախակի ճնշման: Փաստորեն մեկ կանոնավոր ժամա-
նակակից փողոց ունենք, այդ՝ Ռուսթավելու պողոտան և: Մնա-
ցած բոլոր փողոցները ինչ վոր հետ ընկած գավառական քաղա-
քի փողոցների տպավորություն են թողնում: Յես այլևս չեմ
խոսում ծայրամասերի՝ Հավլաբարի, Դիդուբեյի, Որթաճալայի և
այլնի մասին: Ըստ յերեվությին թույլ է Թիֆլիսի Խորհրդի տեխ-
նիկական հսկողությունը, թույլ է նրա ղեկավարությունն այդ
հարցերի նկատմամբ: Մենք պետք է հաստատապես ձեռնար-
կենք փողոցները կարգի բերելու և ասվայապատել գործին:
Այդ գործը մեզ համար նոր է: Մենք նույնիսկ համապատասխան
հարմարություններ չունեցինք, յերբ սկսեցինք Ռուսթավելի պո-
ղոտան ասվայապատել պատելու աշխատանքը: Մեր առաջ շատ դժվա-
րություններ կան կանգնած, վորոնք պետք է հաղթահարել՝ տասնա-
պատկելով մեր յեռանդը:

Բուռ պետի աջ ափին միայն մեկ արանդիտային փողոց
կա՝ այդ Ռուսթավելու պողոտան է և տրանսպորտը քաղաքի այս
կամ այն կողմը պետք է անցնի անպայման Ռուսթավելի պողո-
տայի վրայով, վորովհետև այլ փողոց չկա: Դրա համար ել մենք
վարդեցինք պատրաստել գետամենյա փողոցը նոր կամուրջից ել-
բակիձեյի կամուրջի մոտով գեղը: Հավլաբար և կանոնադարձել

այդ փողոցը: Այդ գործը շատ թանձր կ'ըստի, նա շատ աշխատանք
կ'աշահանջի. շինարարութեան վայրն է փոխադրվելու 270 հազար
խորանարդ մետր միայն հող: Մակայն այդ գործը չափազանց խո-
շոր ու հիանալի գործը կ'լինի: Թիֆլիսը մի նոր փողոց կ'առանա,
փողը կ'ընենաթափի Ռուսթավելու պողոտան ավելորդ տրանսպոր-
տից և աշխատավորությունը կ'արողանա Գուգի ավին հանդատա-
նալ ու զբոսնել: Յես այլևս չեմ խոսում այդ գեառափնյա փողոցի
սանիտարական նշանակութեան մասին: Այդ միանգամայն ան-
պետք տեղը քաղաքի բարեկարգված անկյուններից մեկը կ'առ-
նա: Հենց այս տարի/մենք վորոշել ենք կարգի բերել և մեկ փողոց
բանվորական ռայոնում՝ Հավլաքարում՝ տյապես կոչված մագիս-
տրալային փողոցը: Այդ աշխատանքի համար մենք փող դառն
ենք: Մագիստրալային փողոցը յերկու կողմից բնակված է բան-
վորներով. սակայն դա այժմ վոչ թե փողոց է, այլ՝ ուղղակի մե-
անպետք դյուղական ճանապարհ՝ խոշոր թմբերով ու փոսերով և
այլն: Մենք յենթադրում ենք մինչև այս տարվա վերջը մնացած
յերեք ամսվա ընթացքում այդ գործն անդաման գլուխ բերել:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ

Յեա համառոտակի կանգ կառնեմ նաև Թիֆլիսի ժողովրդա-
կան լուսավորության վիճակի վրա՝ գլխավորապես տնտեսական
տեսակետից, այսինքն՝ թե նա ինչպես և նախապատրաստվել
ուսումնական տարվան, ի՞նչ ոգնություն և ղեկավարություն և
ցույց տվել նրան Թիֆլիսի խորհուրդը: Անցյալ տարվա համեմա-
տությամբ, նոր ուսումնական տարվա նախապատրաստությունն
այս տարի անցավ մեծ խանդավառությամբ. դպրոցների մեծ մա-
սըն արդեն վերջացրել են մանր վերանորոգումները, զցել են լու-
սավորւթյունի պակասները՝ վառելիքի պատրաստություն են տե-
սել, ձեռք են բերել ամբողջ սեպտեմբեր ամսվա համար անհրա-
ժեշտ տետրերը, մատիտները և այլն: Սակայն մի շարք դպրոց-
ներում վերանորոգումը ղեռ բորբոսվին ավարտված չե, դպրոցնե-
րը կեղտոտ են: № 31 դպրոցում վերանորոգում են կատարում,
ամբողջ շենքը սպիտակացրել են, իսկ արտաքինոցները միանգա-
մայն հակաստնիտարական վիճակում են գտնվում, նույն վիճա-
կում են գտնվում նաև № 32 դպրոցի և ֆարգործուսի արտաք-
նոցները: № 107 ֆարգործուսի քիմիայի կարիներում կույտերով
ապակիներ ու ամեն տեսակ անպիտք բաներ են թափված, նույն
իսկ դպրոցի բժշկի առաջվա սենյակը (բժիշկ Ծերեթևի) մաք-
րություն ու առողջապահություն չի ներշնչում իր վիճակով:

Թիֆլիսի Խորհրդի կողմից վերանորոգման համար բաց թողնված 500 հազար ռուբլին չի ապահովվում անհրաժեշտ վերանորոգման նույնիսկ քառորդ մասը:

Սեփական միայն վերանորոգման աշխատանքները չեն, վոր
թույլ են ընթանում վորոշ դպրոցներում: Ստալինյան ուսյոնը
չափապանց ուշացավ դպրոցների կոմպլեկտավորման ասպարե-
ղում, վորի հետեանքով Ք Ք 31, 33, 2, 11 և 82 դպրոցները
սեպտեմբերի մեկին անելանելի դրության մեջ էյին գտնվում և
չգիտէյին, թե իրենք ուր պիտի փոխադրվեն: Նույն դրությանն
և նաև մի շարք այլ դպրոցներում: Բայց չմիտր նախնական նը-
շումներով պարապմունքները պետք և սկսեյին սեպտեմբերի մե-
կից, պետք և ուղղակի ասել, վոր ուսյոնական լուսբաժինները
լավ չեն աշխատում: Թիֆլիսի Խորհուրդը քիչ և հոգ ասնում
դպրոցների մասին: Թիֆլիսում խորհրդայնացման ամբողջ ժամա-
նակամիջոցում վոչ մի հատուկ դպրոցական չենք չի կառուցվի:
Լենինյան ուսյոնում կառուցվող դպրոցի շենքի շինարարությոն-
ը դադարեցված և, քանի վոր Թիֆլիսի Խորհուրդը 430 հազար
ռուբլով պահասեցրել և դպրոցական շինարարության բյուջեն:
Բայց չմիտր Թիֆլիսի լուսբաժնի 94 շենքերից միայն 23 նեն հա-
կապես դպրոցական շենքեր: Լուսբաժնի շենքերում 650 անյակ
մասնավոր բնակիչներ են զբաղեցրել, վորը դասասենյակներ
բնդհանուր թվի 47 տոկոսն և կաղմում: Դպրոցական շենքերը
կողմնակի բնակիչներից ազատելու աշխատանքը չափապանց թույլ
և ընթանում: Թիֆլիսի Խորհուրդն այդ առգարիչում անհրաժեշտ
ե քանակ և կաղմակերպվածություն հանգես չի բերում: Որչոնեկի ձե-
յի անվան շքանում ուսյոնական խորհուրդը նույնիսկ իր աշխա-
տակիցներից մեկին ուսյոնական ֆինըածնի վարիչին բնակե-
ցրել և Ք 13 դպրոցի շենքում:

Յեզ, վերջապես, չեայած վրաստանի հ(բ)ն Կենսական և
Լուսավորչական կարող վորոշմանը՝ մինչև ուսումնական տարվա
սկիզբն ուսուցչիչները աշխատավարձի պարտքերը բորբոքին վե-
րացնելու վերաբերյալ, այնուամենայնիվ Լենինյան հայտնում
սեղանները մեկին դեռ չեն վճարված ուսուցչիչների հուլիս ու-
սվա աշխատավարձը Աշխատավարձի ձգձույններ նկատվել են
հաճ մյուս հայտներում։ Վերջապես ժամանակն է վերջ տալու
այդ յերիվույթներին, ժամանակն է վերջապես սովորելու այն-
պես պլանավորել ֆինանսական միջոցները, վորպեսզի հնարա-
վոր լինի կատարել գիտեցական մարմինների վորոշումները Լենի-

կազմակերպման ինչպես հարկն է պետք և պայքարել իր գործի համար՝ Թիֆլիսի ժողովրդական կոթողի շրջանի գործի համար։ Ինչպես նաև ժողովի անդամ Թիֆլիսի լուսագծերի հարցը չի գրել Վրաստանի կ(ր)կ կենտրոնում։ Նա պետք է այդ անքի, կենտրոնում ողնու-թյուն ցույց կտար նրան իր աշխատանքի ասպարեզում։

Բ Յ Ո Ւ Ջ Ե

Յերկու խոսք բյուջեյի մասին։ Յուրաքանչյուր հիմնարկու-թյան հիշող ու ժամանակին կազմված բյուջեն մեծապես նախա-րդում և նրա աշխատանքների նորմալ պլանավորումն ու նորմալ բնթացքը։ Այդ առավել ևս վերաբերում է մի այնպիսի խոշոր կազմակերպության, ինչպիսին Թիֆլիսի Խորհուրդն է, վորը տա-նյակ միլիոնի ութըլիներ ունի իր տրամադրություն տակ։ Մինչ-դեռ Թիֆլիսի Խորհրդի 1933 թվականի բյուջեն նախագահու-թյան կողմից ընդունվել և ողոստոսի 2-ին միայն և այսօր է մի-այն, վոր ընկ. Բադրատ Մաչաթիձեյի գեկուցման առթիվ այդ բյուջեն հաստատվում է ձեր կողմից։ Պետք է մեծ համարձակու-թյունների տեր մարդ լինել, 9-րդ ամսում բյուջեյի մասին գե-կուցելու համար։ Ինչպես յերևում է, ընկ. Բադրատը զուրկ չե-այդ համարձակությունից, վորում ի միջի այլոց մենք յերեք չե-յինք տարակուսում (ծիծաղ)։

Ինչպես է, վոր յեռամսյակային բյուջետա-գրամարկղային պլանները հաստատվում և տեղերն են ուղարկվում խոշոր ուղա-ցումներով։ Յերկուրդ յեռամսյակի պլանն որինտի տեղերն են ուղարկված մայիսի 17-ին, յերրորդ յեռամսյակինը՝ ողոստոսի 20-ին։ Այդ տեսակետից Թիֆլիսի Խորհրդին են հավասարվում նաև նրա ստորադաս ձեռնարկությունները, վորոնք զրամարկղա-յին պլանները մեծ ուղացումներով են ներկայացնում Թիֆլիսի Խորհրդին, իսկ յեռամսյակային բալանները շատ գեպքում ամե-նեվին չեն ներկայացնում։

Այսպես որինտի, Թիֆլիսի Խորհրդի իր հաշվետու նյութերը ազդել ամսվա փոխարեն ներկայացրել և հուլիսի վերջին։ Տնա-յին արեստները և քաղաքի մաքրման արեստները և վոչ մի յե-ռամսյակի վերաբերյալ նյութեր չեն ներկայացրել։ Ժողովրդա-կան տնտեսության բավարար ֆինանսավորման հետ միաժամա-նակ (առաջին կիսամյակում 55,6 տոկոսով), սոցիալառարական ձեռնարկումների համար կատարվող հատկացումները ցածր են՝ նախատեսվածի միայն 30 տոկոսը։ Այստեղից ել առաջ են գա-լիս այն պարտքերը՝ ուսուցիչների աշխատավարձը վճարելու

ասպարեզում, վորի մասին յես արդեն խոսեցի։ Փամանակին չի վճարվում նաև բժշկական անձնակազմի աշխատավարձը։ Դպրոց-ների պոլիտեխնիկացման կահավորումը ձեռք բերելու համար նախատեսված ծախքերի պլանը 8 ամսվա ընթացքում 12,6 տոկոսով և կատարվել միայն։ Պետք է արմատապես վերադնեյ բյուջեների հաստատումն ուղացնելու պրակտիկան։ Զի կարելի բյուջեների հաստատման գործը վերածել ինչ վոր մի դատարե-ծեվականության։

ՎՃՈՒԿԱՆՈՐԵՆ ԲԱՐԵԼԱՎԵԼ ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ՌԱՅՈՆՆԵՐԻ ՍՊԱՍԱ ԿՐԻՄԸ

Թիֆլիսի Խորհրդի աշխատանքի մեկ բնագավառ է և կա, վորի մասին նա չպետք է մոռանա։ ԶԵ վոր Թիֆլիսի Խորհուրդը միայն տնտեսական մարմին չե, վորը մի շարք կոնկրետ տնտե-սական միավորներ ու աշխատանքի բնագավառներ է ընդգրկում։ Թիֆլիսի Խորհուրդը՝ դա պրոլետարիատի դիկտատուրայի որդան է, իշխանության որդան, վորին և յենթարկվում համարյա այն ամենը, ինչ կա Թիֆլիսի տերիտորիայում։

Այստեղից ել Թիֆլիսի Խորհրդի վրա պարտավորություն է ընկնում հսկողություն ունենալ այն ամենի վրա, վորը գուցե և անմիջականորեն չի մտնում նրա իշխանության շրջանը։ Վերջ-ներք որինտի հասարակական սննդի գործը։ Հասարակական սննդի գործով զբաղվում է Թիֆլիսի Խորհուրդը, վորն, ինչպես հայտնի չե, մտնում է «Մեկավիշրի» ի սխանմում։ Այդ նշանա-կում է արդյոք, վոր Թիֆլիսի Խորհուրդը չպետք է զբաղվի այն հարցով, թե Թիֆլիսում ինչպես և զրված հասարակական սննդի գործը։ Վճ, այդ չի նշանակում։ Բնականապես, Թիֆլիսի Խոր-հուրդը պետք է հետաքրքրվի նրանով, թե ինչպես են մտնում վոչ միայն Թիֆլիսի Խորհրդին յենթակա ձեռնարկությունների բանվորները, այլև ընդհանրապես հետաքրքրվի Թիֆլիսի աշխա-տավորության սննդի գործի զրվածքով։ Այդ նրա իրավունքն է և նրա պարտականությունն է։ Սակայն սննդի գործը նախա-դանց վառ և կազմակերպված նաև Թիֆլիսի Խորհրդին յենթա-կա ձեռնարկություններում։ Ձեռնարկություն չպատճառելու հա-մար յես որինտիներ չեմ բերել այստեղ, սակայն առանց որինտի-ների չեմ այդ ձեռն շատ լավ հայտնի չե։

Մի այլ հարց։ Առետուրը Թիֆլիսում, գն՝ ըր և այլն։ Միթե այս հարցը Թիֆլիսի Խորհրդին չի վերաբերում։ Անցեք վոր պե-տեմի խանութները վոր ճանկանում եք։ Ցուցափեղկերում գուք

կտեսներ կեղտ, փռլի, ամեն տեղ կհանդիպեք այնպիսի յերե-
վայթների, յերբ խանութներում գնորդներին ապրանքների
պարտադիր ասորախմինս են տալիս, յերբ խանութներում ապ-
րանք չկա, իսկ պահեստներում վորքան ցանկանաք, յերբ ժիւ-
նուսն տուրկայի դները տարբեր խանութներում տարբեր են,
առեօրական կետերը քաղաքում բաշխված են անհավասարաչափ,
վորի հետեանքով մի տեղ հերթեր են գոյանում, իսկ մյուս տե-
ղում գատարկություն է: Յերբեմն վաճառում են յարկար ժամա-
նակ Ֆուսուս միանգամայն անպետք ապրանքներ: Յեթե ընկ.
Մուլիմովը Մոսկվայում կարող եր ման գալ խանութներում, բաց
անելով անպետք սապոն վաճառողի զայլացուցելի պատմությու-
նը, ապա ինչու նույնը չեն կարող անել նաև ընկ. Մաչայիձեն
կամ Թիֆլիսի Խորհրդի մյուս անդամները: Այս Հափազանց ող-
տակար կյիներ՝ թե իրենց համար և թե Թիֆլիսի աշխատավո-
րության համար: Չե՞ վոր Թիֆլիսի Խորհուրդը Թիֆլիսի տերն և
հանդիսանում:

Կարելի չե՞ ձեզ պատմել նաև Թիֆլիսի Խորհրդի աշխատան-
քի այլ բնագավառներում տիրող դրության մասին, սակայն այդ
չեր փոխի ընդհանուր պատկերը: Յեռ կարծում եմ, վոր ասածս
եղ բավական է:

Թիֆլիսը դեռ շատ հեռու չե որինակելի քաղաք լինելուց:
Թիֆլիսը դեռ հսկայական աշխատանքի և ողնության կարիք ու
նի, վորպեսզի կարողանա Միության լավագույն քաղաքների
շարքը դասվել: Չնայ բերած վորոշ նվաճումների հետ միասին
Թիֆլիսի Խորհուրդը դեռ իր աշխատանքներում անհրաժեշտ հըս-
տակություն, պլանայնություն ու ոպերատիվություն չի ձեռ-
ցրել, նա դեռ չի սովորել կոնկրետ կերպով ղեկավարել գործը:
Վերջին ժամանակներս կարծեք թե վորոշ տեղաշարժ նկատվում
է այդ տեսակետից: Անհրաժեշտ է ամրացնել ու ընդարձակել
այդ տեղաշարժը: Անհրաժեշտ է Թիֆլիսի Խորհրդի աշխատանքի
առանձին բնագավառներն ամրացնել ղեկավար խոշոր աշխատող-
ներով ու տեխնիկական կադրերով:

Անհրաժեշտ է վճարականորեն բարելավել քաղաքային տնտես-
ական կապերի աշխատանքը: Անհրաժեշտ է քաղաքային տնտեսու-
թյունը բարելավելու աշխատանքներին ներդրավել հաղարավոր
բանվորների՝ մասնավորապես բանվորների կանանց: Թիֆլիսի
Խորհուրդը՝ այդ մի մասնաշաղկան որդան է, վորն իր կազմում ունի
մոշ պակաս քան 1400 մարդ, իսկ աշխատողներ հետ միասին՝ մոտ

3000 մարդ: 3000-ից ավելի մարդիկ՝ կուսակցության անդամներ,
(ակտիվ անկուսակցականներ, հարվածայիններ, կոմյերիտական-
ներ, նրանց լավ ղեկավարելու դեպքում նրանք աշխատանքի
գալուն որինակներ կտան: Թիֆլիսի Խորհուրդը պետք է իր աշ-
խատող ապարատն այնպիսի դրության հասցնի, վոր այնտեղ
պարզորոշություն լինի, լինի կոնկրետություն, ոպերատիվու-
թյուն, կապ մասնանների հետ: Դրա հետ միասին նա պետք է
կարողանա վորոշել, թե ինչ է հարկավոր անել, թե շեշտը
վոր խնդիրների վրա յի հարկավոր դնել: Ամենագլխավորն այն
է, վոր քաղաքային Խորհրդի աշխատողները պետք է «ցավեն»
իրենց գործի համար, վառվեն աշխատանքի մեջ: Վերցնե՞ք որե-
նակ Մոսկվան: Յեթե դուք վործեք գլխիվա ժամը 2-ին անգամ
զանդահուրել քաղաքային Խորհուրդ, այնտեղ կգտնեք բաժնի
վարելչին, նրա ողնականին, ինժեներին, տեխնիկին, ել չեմ ա-
սում նախագահի ու քարտուղարի մասին: Իսկ մեզ մոտ, Թիֆլի-
սի Խորհուրդում, կարծեք թե բոլորը հանգստի վայրում են դանդ-
վում: Հարկավոր է վերակառուցվել, հարկավոր է հաստատապես
վերակառուցվել: Յեթե չվերակառուցվեն, ապա մենք կստիպենք
վերակառուցվել:

Ինչի վրա պետք է դնել շեշտը: Սուսլին հերթին հարկավոր
է ջուր տալ, տալ մաքուր աղբյուրի ջուր, Նառախատարի ջուրը:
Ջուրը պետք է հասնի բանվորական շրջաններին, քանի վոր հենց
այդ շրջաններն են, վոր յերբեմն դուրի են լինում ջրից: Բաղա-
քի ջրմուղի ցանցի վերակառուցման պլանը ամենակարճ ժամա-
նակում պետք է կենսագործվի: Նորից ձգձգել այդ գործը՝ նշանա-
կում է հանցագործություն կատարել Թիֆլիսի բանվորության
առաջ:

Յերկրորդ հարցը բնակարանային շինարարության հարցն է:
Պետք է բնակարանային շինարարությունը հանել այն խայտա-
ռակ վիճակից, վորի մեջ նա այսօր գտնվում է: Սկսված շինա-
րարությունները պետք է արագ կերպով ավարտել, դրա համար
հարկավոր է վերախմբավորել յեղած ուժերը, միջոցներն ու շի-
նանյութը: Չի կարելի կառուցել յերեք չորս տարվա ընթացքում,
դրա հետեանքով ձգձգվում ու թանգանում է շինարարությունը:
Նոր բնակարաններ կառուցելու և արդեն սկսված
շինքերն ավարտելու հետ միասին, պետք է ուժեղ թա-
փով առաջ մղել հին տների վերանորոգումն ու յեղած բնակարա-
նային ֆոնդը պահպանելը: Անհրաժեշտ է առաջին հերթին ապահո-

վել բնակարանով քանվորներին, այդ կարեվորագույն խնդիր եւ
էնդհանուր առմամբ անհրաժեշտ եւ ամենաուշադիր ակնարկ նե-
տել բանվորական շրջանները, տեսնել թե ի՞նչ եւ կատարված այն
տեղ եւ դեռ ի՞նչ եւ հարկավոր կատարել. անհրաժեշտ եւ բարելա-
վել ծայրամասերի արտաքին տեսքը վերակառուցել, բուսադրել,
կանաչադաշտել նրանց փողոցները եւ այլն: Հարկավոր եւ կյանքի
վերածել նաեւ ընդ. Ստալինի խոսքերը՝ մեր խորհրդային բանվորի
բոլոր պահանջները բավարարելու վերաբերյալ: Այդ աստղաբեզում
կատարվող աշխատանքի գլուխը պետք եւ դեռել այնպիսի մարդ-
կանց, վորոնք Թիֆլիսի Կոմիտեյի բյուրոյի կամ Կենտկոմի ան-
գամ լինեն: Այդ կարեվոր, քրտնաշան եւ բարդ աշխատանք եւ,
աշխատանք, վոր պետք եւ ամենամոտիկ իսկ տարիների ընթաց-
քում զգալ տա իրեն: Դժվարությունն այնե հենց, վոր մենք չու-
նենք մարդիկ, չունենք տեխնիկներ, կառուցողներ եւ այլն: Այդ-
պիսի մարդիկ չունենք, վորովհետեւ անցյալում աշխատանք չի կա-
տարվել ամուր կադրեր համախմբելու եւ նրանց կադմակերպելու
ուղղությամբ, կադրեր, վորոնք աշխատանքի իսկ պրոցեսում առ-
վորեյին, անեյին եւ ամբանային: Մենք չենք կարող որինակ ա-
ռանց համապատասխան մարդիկ ունենալու, սկսել ֆունկիլյորի
վերակառուցման աշխատանքը, այն Թիֆլիսի բանվորի համար
հանգստի եւ կուլտուրայի վայր դարձնելու նպատակով, թեւ
այդ գործի համար գումարներ արդեն գտնված են: Հարկավոր եւ
հաստատապես մտածել կադրեր ընտրելու ու պատրաստելու ուղ-
ղությամբ:

Ելեկտրոններիցայի հարցը նույնպես չափազանց սուր եւ գլխ-
ված: Զագեսի յերկրորդ հերթը, Ռիոնգեսը, Տիվարչելի Չերմակա-
յանը—այս բոլորը կմիանան մի ընդհանուր հանգույցի մեջ, վորը
եներգիա կմատակարարի Վրաստանի վողջ արդյունաբերությանը:
Սակայն մինչեւ այդ Թիֆլիսը կարող եւ առանց բավականաչափ
եներգիայի մնալ Կենտկոմի բյուրոն պետք եւ զբաղվի այդ հար-
ցով, պետք եւ համապատասխան միջոցներ եւ տեղ վորոնք, վոր-
տեղ հնարավոր լինի նոր՝ թեկուզ եւ վոչ խոշոր ելեկտրոկայան
կառուցել հատկապես Թիֆլիսի՝ նրա գործարաններին
ու ազգաբնակչության կարիքների համար: Այդ ելեկտրոկայանը
միաժամանակ վորոշ պահեստ կհանդիսանա Զագեսի համար: Դուք
զիտեք, վոր Զագեսի ամենավորը իսկ քմահաճույքի հետեանքով
կանգ եւ առնում Թիֆլիսի ձեռնարկությունների աշխատանքը:
Ինչպես տեսնում եք, Թիֆլիսում շատ բան կա անելու: Թիֆլիսի

քաղաքային տնտեսության հարցը մեր կողմից դրված
եւ Մոսկվայի համապատասխան մարմինների
առաջ եւ իր լուծմանն եւ սպասում: Համ. Կ (ք) Կ Անդրյե-
կովը Ադրբեջանի ընկերներին՝ ընդ. Բաղիրովի եւ ուրիշների նա-
խաձեռնությամբ, Թիֆլիսին ողնող մի հանձնաժողով եւ կադմերԱն-
դրկովկասի յերեք հանրապետությունների միատեղ ջանքերով
Թիֆլիսը պետք եւ ամենամոտիկ իսկ ժամանակում խիստ կերպով
փոխի իր դեմքը եւ Խորհրդային Անդրկովկասի արժանավոր մայ-
րաքաղաքը դառնա:

Այդ գործում հսկայական դեր ունի կատարելու Թիֆլիսի Կո-
միտեն, մենք բոլորս, վոր այստեղ ներկա յենք: Թիֆլիսի պրոլե-
տարիատի ընտրած Թիֆլիսի Խորհրդի հաղորդվոր անդամները,
իրեն նրա լավագույն ներկայացուցիչներ, պետք եւ ընդհուպ ձեռ-
նամուռ լինեն այդ գործին եւ վոչ թե նիստից նիստ եւ շլինում-
ների ժամանակ մտաբերեն այդ մասին, այլ անընդհատ ու ամե-
նորյա աշխատանք կատարեն այդ ուղղությամբ: Թիֆլիսի Խորհրդի
անդամները չպետք եւ սպասեն, թե յերե կխնդրեն իրենց, յերե
աշխատանքի կհրավիրեն, այլ պետք եւ իրենք դնան եւ աշխատանք
պահանջեն:

Ցեա հաջատացած եմ, վոր Թիֆլիսը Վրաստանի ու Անդր-
կովկասյան Ֆեդերացիայի արժանավոր մայրաքաղաքը կդառնա
եւ մեր Միության առաջավոր, լավագույն քաղաքների շարքը կդա-
վի, յեթե միայն այդ ցանկանան Վրաստանի ու Անդրկովկասի
բոլորիկները (բուռն ու յերկարատե ծափահարություններ, վորոնք
վեր են տնվում ովայիայի):

**ԲԱՆՏԵՎԻԿԱՆ ՍՇԽԱՑԱՆԲ ՅԵՎ ՊԱՅԲԱՐ ՅԵՐԵՎԱՆԻ
ԲԱՐԵԿԱՐԿՍԱՆ ԿԱՄԱՐ**

ՀԿ (Բ) Կ ԿԵՆՏԿՈՍԻ ՅԵՎ ՅԵՐԿՈՍԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԸՆԿ. ԱՒԱՆՋՅԱՆԻ ՅԵՆՈՒՅՅԸ ՅԵՐԵՎԱՆԻ ՔԱՂԱՌՐԶՐԴԻ ՊԵՆՈՒՍՈՒՄ

Ընկերներ, յերեկվա թերթերում մենք կարդացինք մեր կուսակցության Յերկրային Կոմիտեյի քարտուղար, Անդրկովկասի բաղնիքիկների ղեկավար ընկ. Լ. ԲԵՐԻՍԻՆԻ ճառը, նվիրված Թիֆլիսի կոմունալ շինարարության գրությանը և խնդիրներին: Երկրորդում ընկեր Լավրենտին խոսում է Թիֆլիսի մասին: Բայց նրա յերկրային նշանակությունը չի սպառնում միայն Թիֆլիսի տան մասնավոր: Ընկեր Բերիսին բոլորիս փայլուն որինակ է ապրիս, թե ինչպես պետք է մոտենանք քաղաքային շինարարության խնդիրներին, ինչպիսի կոնկրետությունը դնենք ու վճենք քաղաքային տնտեսության խնդիրներու:

Յերեվանի Քաղխորհուրդը և քաղաքի կուսակցական կազմակերպությունը պարտավոր են անմիջապես անհրաժեշտ հետազոտություններ անել ընկեր Բերիսյի ցուցմունքներից:

Ճիշտ է, մերքաղաքն ունի իր բացառիկ առանձնահատկությունները՝ հենց նույն Թիֆլիսի հետ համեմատած: Մենք նոր ենք ստեղծում,— դատարկ տեղում— քաղաքային տնտեսության բոլոր ճյուղերն անխափր: Յերեվանի քաղաքային տնտեսության բոլոր ճյուղերն անխափր: Յերեվանի քաղաքային տնտեսության ժամանակակից պատկերներին բավարարող ամենահասարակ պայմաններից: Այս հանգամանքը հավելյալ դժգարություններ է հարուցում քաղաքային շինարարության բնագավառում: Սակայն ինչ էլ վոր լինի, մեր առաջ, թերևս էլ ավելի սրուկյամբ ծառայել են նույն խնդիրները՝ ինչ վոր խորհրդային մյուս քաղաքների առաջ: Շարունակվում է Յերեվանի աճը՝ առանց թուլանալու: Բնակչության թիվը հասնում է արդեն 125—130 հազարի և առաջիկայում աճելու չի ավելի զգալի չափով: Մոտ յերկու տասնյակ արդեն իրացված գործարաններին ավելանալու չեն նոր, ավելի խոշոր գործարաններ: Յերեվանն ամրանում է վորպես առաջավոր կուլտուրական կենտրոն: Յե՛կ մենք պարտավոր ենք կատարել ընկ. Ստալինի ցուցմունքները, բանվորների համար, աշխատավորների համար առե՛ք

մեկ կուլտուրական կյանքի բավարար պայմաններ: Առանց քաղաքի կոմունալ տնտեսության բնագավառում՝ անհնար է ստեղծել այդ պայմանները, անհնար է ապահովել քաղաքում արդյունաբերության և կուլտուրական շինարարության հետագա արագ տե՛ւումը:

Շուտով վերջանում է յերկրորդ հնգամյակի առաջին տարին՝ մասնավոր թիվ ժամանակ և մոտ մինչև շինարարական սեզոնի վերջը: Յերբ այսոր մոտավոր ամփոփումներ ենք անում: Քաղաքային տնտեսության բնագավառում այս տարի կատարված աշխատանքների՝ տեսնում ենք, վոր չնայած այս ասպարեզում մի քանի քայլ առաջ շարժվելուն (կոյուղու կառուցման աշխատանքները, արժավայ՝ գործարկումը և այլն), գրությունն ընդհանուր առմամբ շարունակում է մնալ անբավարար: Թերությունները՝ մասնավոր քաղաքի մաքրության, սանիտարական գրության բնագավառում շարունակում են աչք ծակել: Ամենից առաջ սա հետևանք է, իհարկե, Քաղխորհրդի, նրա ղեկավար արգանների աշխատող ապարատի աշխատանքների անբավարար լինելուն, հետևանք է՝ յերկրորդ քաղաքի խորհրդային հաստատակայնության չափազանց թույլ, վոչ—գործնական մասնակցություն՝ քաղաքի շինարարության խնդիրներին և, վերջապես, սա հետևանք է այն տնթուլատրելի գրության, վոր տիրում է մեկ մոտ, յերբ կարեվորագույն տնտեսական միավորները (Սրբարատ, Քանաքեռլին, Կառչուկ և այլն) մատը—մատին չեն խփում՝ ողնկու համար Քաղխորհրդին՝ քաղաքի մաքրության և բարեկարգման գործերում:

Քննադատության յենթարկելով քաղաքային տնտեսության հիմնական ճյուղերի թերությունները, բնկեր Խանջյանը խնդիր է դնում մինչև շինարարական սեզոնի վերջը մնացած յերկու ամսում լարել ուժերը, ուժեղացնել Քաղխորհրդի կոնկրետ, ոպերատիվ ղեկավարությունը, գործնականորեն կազմակերպել խորհրդային հաստատակայնության բոլոր ջոկատները՝ քաղաքային շինարարության կոնկրետ խնդիրների շուրջը, ոգտագործել տնտեսական ողգանների հնարավորությունները՝ վերացնելու համար թերությունները, առաջ մեկու համար քաղաքի բարեկարգման գործը:

ԱՄԵՆ: Յ ԱՌՂՁ՝ պե՛հ է տպւ ովել բաղտի մոտուրքումը, ատուկ ասնխատ. պայման: Մինչև կոյուղու գործարկումնի շատ բան կարելի չեն անել: Քաղաքի սանիտարական գրության վատացման գլխավոր պատճառը վերլին ամիսներում՝ Քաղխորհրդի անխափրությունըն է, այն, վոր շնորհիվ գիմադրկության, իրական է խթան հակողության բացակայության, ինչպես վոր պետք է, կոնկրետներ:

պված չէր քաղաքից աղբի տեղափոխման գործը. ավելին. այդ գործն աշխատեցին «Էկադեմիկերպել», վոր քաղաքի հարեւոր մասերից մեկը՝ «Արարատ» գործարանի շրջակայքը՝ ծածկվում էր աղբակույտերով և վարակման ու աղտոտութեան բույնի վերածվում: Մինչև Կենտկոմի վճռական սիջամաությունը, Քաղխորհրդից վոչ վոր ուշադրութեան չդարձրեց այս խառնակութեան վրա: Ահա թե ինչու միանգամայն տեղին եր այն տույժը, վոր ավեց Կենտկոմը և Յերկոմը Քաղխորհրդի նախադրութեանը:

Ընկեր Խանջյանը պահանջ է դնում 3 որդի ընթացքում ամրացնել քաղաքի մաքրման սեկտորի ղեկավարութեանը, ապահովել մաքրութեան վրա աշխատող 7 բռնատար մեքենաներ, 2 հերթ անխափան աշխատանքը և 15 ֆուրգոնների աշխատանքը, վերանայել և ամրացնել գոնապանների կազմը՝ 150 նոր դեռնապաններ ավելացնելով յեղածների թվին, խստիվ պատժել պատգիր սանխտարական պահանջները խախտողներին. մեկ ամսու կառուցել քաղաքում վոչ պակաս, քան 5 հասարակական արտաշնոց:

Հոկտեմբերին Քաղխորհուրդը կադմակերպում է քաղաքի մաքրման սիստեմայի. սա վատ չէ, սակայն խնդիրը նրանումն է, վոր գործը հարվածային և տնցողիկ կամպանիայի չվերածվի, այլ մի ամսյակից հետո յեւ մշտապես գործող սիստեմատիկ միջոցառումներով ապահովվի քաղաքի մաքրութեան գործը:

Այնուհետև ընկեր Խանջյանը սուր քննադատութեան է յայտնի թարկում քաղխորհրդի Առողջապահական բաժնի և նրա ղեկավար Բժիշկ Արզաբեյանի աշխատանքները, վոր ըստ եութեան անգործութեան և մատնել սանխտարական հսկողութեան ղեկավարութեանը, բոլշեիկյան համառութեուն հանդես չի բերել աշխատանքներում, Կենտկոմին չի աղդանել հիմնադրանոցների անբավարար դրութեունը: Ընկեր Խանջյանը պահանջ է դնում քաղխորհրդի բոլոր բաժինների և նրանց ղեկավարների առաջ՝ անհապաղ վերջ տալ կենդանի գործին չինովնիկական վերա երմունք ցույց տալու յերեվոյթներին, վերջ տալ Քաղխորհրդի սեղաբարտի վորոշողականներում նախկին «գումայի» միջնորդարին, առաջ՝ քաջի գեպի գործը սրտացավ վերաբերմունք ունեցող մարդկանց, դեռ չպրտել քաղխորհրդի տպարատից չինովնիկներին և բյուրոկրատներին, աշխատանքի բոլշեիկյան ստիկ հաստատել քաղխորհրդի բոլոր ողակներում (գիմաղրկութեան վերացում, պատասխանատվութեան բարձրացում, կատարման ստուգում, կոնկրետ և ուղի բառիվ ղեկավարութեուն, գործը մինչև վերջ հասցնել):

Հի(ր) 4. Կենտկոմի փառնուար
ընկ. Ա. ԽԱՆԶՅԱՆ

ՅԵՐԿՐՈՐԴ Կարևոր խնդիրը փոփոխելի և հետադարձակներ
բարեկարգումն է: Քաղխորհուրդը ծրագիր պետք է հաստատի՝ ա-
ռաջիկա յերկու ամսում բարեկարգել մայիսը, սալահատակել
առուները, վերանորոգել 6 ամենակարևոր փողոց, վերոնցից Ղա-
մարույի խնուղու գործարանային մասը և Մարջաի փողոցը գուղ-
րոնով ծածկել: Քաղխորհուրդը պետք է անմիջապես սկսի նոր
պարկի պլանավորման գործը (նախկին շուկայի հրապարակը)
այն հաշվով, վոր այս տարի ավարտվեն հողային աշխատանքնե-
րը և ցանկապատումը, և գարնանից ծառադարձումը և կանաչա-
զարդումը: Յեղնելով քաղաքի բարեկարգման պահանջներին՝ քաղ
խորհուրդը պետք է արագացնի մի շարք կիսախաբխուչ, սանիտա-
րական անտանելի պայմաններում գտնվող «Թաղերի» վերաց-
ման գործը, իհարկե, ապրողներին ոգնելու պայմանով, վոր նոր
տրամադրվելիք մասերում իրենց համար նոր տնակներ շինեն:

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԽՆԴԻՐԸ՝ Բաղաժի կանաչադարձում—ծառահանում
գործն է, վորն ուղղակի ինքնահոսի յե մատնվել քաղխորհրդի կող-
մից: Կանաչի տարածությունը քաղաքում և շրջապատում առ-
այժմ վոչ միայն չի լայնանում, այլ նույնիսկ կրճատվում է: Այս-
տեղ գործում է և վնասարար ձեռքը, և մեր քաղխորհրդի անճա-
րակությունն ու Թափթփվածությունը:

Ընկեր Խանջյանը պահանջ է դնում քաղխորհրդի նախագահու-
թյանը՝ տաս որում մշակել քաղաքում ծառատնկման գործնական
և լայն ծրագիր, այն հաշվով, վոր այս աշնանից և մանավանդ
գարնանից սկսվի անմիջական աշխատանքը:

ՉՈՐՐՈՐԴ ԽՆԴԻՐԸ՝ ռուկաների սովոր ստեղծումն է և բարեկա-
րգումը, վոր անմիջապես պետք է ձեռնարկվի քաղխորհրդի կող-
մից:

ՀԽՆԵՐՈՐԴ ԽՆԴԻՐԸ՝ ջրի խնդիրն է: Ջրի պակասությունը
դեռ ուր կերպով զգացվում է մանավանդ ծայրամասերում,—ուր
չնայած վոր ջրմուղի ջուրը կիսով չափ չի ողտազործվում, ջուր
չի հատնում քաղաքի խողովակային ցանցի նեղ ու փոքր լինե-
լու պատճառով:

Ընկեր Խանջյանը կանչ է տնում ջրմուղի ղեկավար Ընկ.
Բերեդյանի յիււթի վրա, վոր չինովնիկական, բյուրոկրատա-
կան մոտեցում հանդես բերեց դեպի աշխատավորների պահանջը:
Յեթն մինչև 34 Թիվը, յերբ հիմնականորեն պետք է վերակառու-
ցվի ջրմուղի ցանցը, շատ բան չի կարելի անել, այնուամենայնիվ
պետք է աշխատել այս 2 ամսում գեթ 10—15 հաադակական ող-
տազործման նոր ծորակներ դնել բանվորական Թաղամասերում:

ՎԵՅՅՐՈՐԴ ԵՆԴԻՐԸ կոյուղու կառուցման ավարտումն է։
Յեմենտի պակասն այստեղ շատ և ազդում աշխատանքների ընթացքի վրա։ Միջոցների յենք դիմում անհրաժեշտ ցեմենտը ստանալու, այն հաշվով, վոր այս սարի կարողանանք գեթ մասամբ ոգտագործել կոյուղու տուփին մասը։

Տեամվայի գծով ամենատաշնակաբո խնդիրն և՛ այս 2 ամսում գործնականագես վճուել ապրանքատար պլատֆորմների ոգտագործումը և տրամվայի ու յերկաթգծի միացումը, բնականաբար վազոններն ոգտագործելու համար։

Բաղնիր—ընկեր Մատինյանն անձամբ իր վրա յն վերցնում այս աշխատանքներն անմիջական ու անձնական պատասխանատվությունը, բաղնիրն անողայման պետք և գործարկվի դեկտեմբերի 1-ին։

Բնակարանային էինստրուկտն գծով. քաղխորհուրդը պետք և ավարտի և ոգտագործման տա իր բոլոր կառուցումները։ Իսկ Բնակչինկոտղի աշխատանքների և կառուցումների ավարտման խընդիրը պետք և հատուկ քննության յենթարկվի քաղխորհի և քաղխորհրդի կողմից։

Ահա առաջիկա յերկու ամսվա աշխատանքների հիմնական ծրագիրը։ Մրազիրն իրագործելի յն և կիրագործվի, յեթե քաղխորհուրդը թափ տա իրեն և վերացնի իր աշխատանքների թեթությունները։ Իսկ այդ թերությունները շատ են և հաճախ ուղղակի դաշբացուցիչ։ Թերությունների միջ աչքի յն ընկնում քաղխորհրդի անգամների, պատգամավորների ակտիվության անտեսումը։

Ընկեր Խանջյանը կանգ և առնում քաղխորհրդի պատգամավորների ընկեր Փառանձևի յիւլյթի վրա, վորը գործարանում 7 ժամ աշխատելուց հետո, վորպես թաղային լիագոր, ակտիվ աշխատանք և կատարում իր թաղի մաքրության և բարեկարգման գործը կարգավորելու համար, բայց ստիպված և իրավացիորեն գտնադատվել, վորովհետե չեն ունում նրան, նույնիսկ ուշադրության չեն արժանացնում նրա հարուցած կոնկրետ առաջադրանքները. այս խայտառակությանը պետք և վերջ դրվի անմիջապես և վճական միջոցներով։ Բաղխորհրդի պատգամավորները պետք և իրենց անձնագես պատասխանատու զգան քաղաքի ամեն մի բացի ու թերություն համար, և վաչ թե անտարբեր անցնեն կամ քաղքենու պես քրտմնջան թերությունների առթիվ, աչլգործով, սեփական ակտիվությամբ և տոկունությամբ ոգտագործեն քաղխորհրդի ապարաը՝ նկատվող բացերը տեղնուտեղը վերացնելու համար։

Բարեկամիւով և աշխուժացնելով քաղխորհրդի աշխատանքները, կաղմակերպելով լայն հասարակայնություն քաղխորհրդի աշխատանքների շուրջը, ոգտագործելով տնտեսական հնարավորությունները, ավելի լայն ծավալելով պրոլետարական ինքնաքննադատությունը, — վերջացնում և ընկեր Խանջյանը, — մենք պետք և կարողանանք տեղից շարժել այս յերկու ամսվա ընթացքում քաղաքի բարեկարգման գործը և պայմաններ ստեղծենք առաջիկա 1934 թ. ավելի լայն աշխատանքների ծավալելով ապահովել Յերկանը՝ սոցիալիստական առաջնակարգ քաղաքի վերածելու մեծ գործի հաջողությունը։

**ԼԵՆԻՆԻՍՏՐՈՒՄԻ ՆԱԽԱՊԱՀ ԸՆԿ. ԱՎ. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆԻ
ԶԵՎՈՒՑՈՒՄԸ**

ՔԱՂԵՈՐԶՐԴԻ 1933 Ք. ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 15-Ի ՊԼԵՆԱՐ ՆԻՍՏԻՆ

Ընկերներ, այսօր Բաղխորհրդի Պլենումը քննության է առնում մեր քաղաքի կոմունալ շինարարության հարցը, վորը խաչոր քաղաքական և տնտեսական նշանակություն ունի:

Մեր կուսակցությունը հասկապես վերջին տարիներին բացառիկ ուղղորդություն է նվիրում քաղաքային շինարարության հարցերին:

Ընկ. ԿԱԴԱՆՈՎԻՉԻ յեղևյթը Մոսկվայի քաղաքային շինարարության խնդիրների մասին, ինչպես նաև վերջերս Ը. ԲԵՐԻՍԻ և ԽԱՂԵՈՐԶՅԱՆԻ ճառերը գծեցին այն ուղիները, վորոնցով պետք է ընթանա մեր քաղաքային շինարարությունը, դարձնելով նրան սոցիալիստական կենցաղի կարեվոր հիմունքներից մեկը:

Մենք պետք է մեր բանվորների համար կենցաղի այնպիսի պայմաններ ունեցնենք, վորպեսզի նրանք հնարավորություն ունենան լավ աշխատանքից հետո վոչ միայն լավ ապրելու, այլև կուլտուրապես ապրելու: Ընկ. Ոտալինը մեզ սովորեցնում է՝ բանվորն այժմ այն չէ, ինչ անցյալներում: Ներկայիս բանվորը, մեր խորհրդային բանվորը զանկանում է ապրել՝ հոգալով իր բոլոր նյութական, կուլտուրական պահանջները յեվ պարենային. մատակարարման իմաստով յեվ բնակարանային պայմանների իմաստով և իր կուլտուրական, և բոլոր տեսակի այլ պահանջներն ապահովելու իմաստով:— Ես այդ իրավունքն ունի, և մենք պարտավոր ենք ապահովել նրա համար այդ պայմանները»:

Ստանալով դաշնակցական և ցարական անվաճառակ տիրապետությունից տնտեսապես և կուլտուրապես քայքայված ու հետամնաց յարգիական քաղաք, Լենինականի հերոսական պրոլետարիատը, կուսակցության ամուր և ճիշտ ղեկավարությամբ, խանդավառ ու հարգամային աշխատանքով վերածեց մանր առևտրահայրի ու անհատ արհեստավորի անկուլտուր քաղաքը խորհրդա-

Լենինականի Բաղխորհրդի նախագահ
քնկ. Ա. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

յին Հայաստանի յերկրորդ արդյունաբերական կենտրոնի, զրեց
նրա սոցիալիստական վերակառուցման ամուր հիմքը:

Կազմակերպված և քաղաքային սանիտարական ու աստի-
զացիոն գումակը, վորը տարեց տարի ուժեղանում և մեքենա-
յացված և, սալահատակված ու մայթված և քաղաքի փողոցներին
մեծ մասը, հնում յեղած միակ քաղաքային այգու՝ ավերացել և
բլրակը, կուլտուրայի պարկը, պարտեզները քաղաքի զանազան
մասերում, ծառադարձվում են փողոցները:

Բոլոր քանդված ու փակված արդյունները կարգավորված
են, բացվել են նոր արդյուններ, կառուցվել են հասուկ ջրմուղի-
ներ Տեքստիլի, Յերկաթգծի և զինամասերի համար, սկսված և
համաքաղաքային մեծ ջրմուղին:

Առաջ և ընթանում քաղաքի վերահաստակագծումը:

Կոմմունալ տնտեսությունում ունի բարեկարգ հյուրանոց 94
սենյակով և 126 մահճակալով, բաղանիքներ, ավտոբուսային հաղոր-
դակցություն կայարանի, Տեքստիլի և ծայրամասերի հետ, դյու-
ղացու տուն, հարուստ կահավորված հրշեջ խումբ, լվացքատուն,
Փերմա-տնկարան, շուկաներ, իջևան, 1000 կրպակ, ամբողջ քա-
ղաքը ստանում և հիդրոեններգիա, կառուցված և նոր սպանդանոց:
Նկուղներում, խրճիթներում և փայտաշեն բարակներում ապրող
բանվորությունը, շնորհիվ բոլոր գծերով տարվող բնակչինարա-
րություն, տեղավորվել և նոր, 2—3 հարկանի լուսավոր շենքեր

Այսօր արդեն Տեքստիլում ունի 850 սենյակ 18000 ք. մետր
բնակիլի տարածություն, վորտեղ ապրում և 1850 բանվոր և
125 ձՅՍ անդամներ. բնակկոռպորացիայի տրամադրություն տակ
կա 117 տուն, 945 սենյակով և 17595 քառ. մետր տարածու-
թյամբ, վորտեղ տեղավորված և 3279 մարդ:

ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ անվան յերկաթուղային. Բնակչինկոտը
հասցրել և իր բնակատարածությունը 2626 ք. մ.:

Խոշոր բնակարանային կառույցումներ կառարել ու կառարում
են յերկաթուղին, Մսի Կոմբինատը, Թորհրդային տնտեսու-
թյունները, տրդյունարածությունը:

Լենինականի Քաղաքային Թորհուրդը յենելով ընդ. ընդ.
ԲԵՐԻՍԻ և ԽԱՆՁՅԱՆԻ ճառերից իր վողջ աշխատանքները
վեցակառուցելով, վերջին շրջանում կարողացել և կառարել ավե-
լի մեծ աշխատանք քաղաքի բարեկարգման, Կոմմունալ շինա-
րարության բնագավառում: Սակայն այդ կատարած աշխատանքը
զեռ հեռու յե բավարար լինելուց, և մենք չենք կարող համարել
լրիվ կոմմունալ և բնակարանային շինարարության ասպարի-

մայն անբաժարար ե: Անհրաժեշտ ե, վորպեսզի ավելի լուրջ ուշադրութիւն դարձիլի քաղաքի ծայրամասերին, վորովհետեւ այնտեղ տիրում ե խայտառակ դրութիւն:

1933 թ. պետք ե տնկվել 13000 ծառ: Մենք կարողացանք պատրաստել մի քանի փոքր այգիներ, քաղաքի վորոշ սահմաններում: Բայց դա չի ապահովում մեր բանվորներին կուլտ-կենցաղային պահանջները: Յեղած այգիները մենք պետք ե վերանորոգելինք, կատարելինք նոր լրացուցիչ ծառատնկում: Մասամբ այդ կարողացանք կատարել: Սակայն կատարվածը չափազանց հեռու յն բավարար լինելուց: Վատ ե դրված մեզ մոտ ծառերի պահպանման գործը: Կոմյերիտական ե պիոներական կազմակերպութիւնները չկարողացան իրենց արգարացիւ այդ գործում, չնայած նրանք ծառերի պաշտպանութիւն շեֆն եյին հանդիսանում: Գոյութիւն ունեցող այգիներն իրենց նպատակին չեն ծառայում: Այնտեղ չկան անդամ կուլտուրական սպասարկման ամենատարբական միջոցները, իսկ այդ դժով դրադով կազմակերպութիւնները մատը մատին չեն խփում: Անհրաժեշտ ե լուրջ կերպով դրադվել քաղաքի/ծառատնկման, կանաչադարձման աշխատանքներով, վորպեսզի Լենինականը դառնա օրինակելի, կուլտուրական, առաջավոր քաղաք:

Չնայած Քաղկոմի, քաղխորհրդի մի շարք վորոշումներին, այնուամենայնիւ անդական Տնտեսութիւն բաժինը ե մաքրման տրեստը լուրջ բեկում չկարողացան մտցնել քաղաքի մաքրման աշխատանքներում: Յեթն մենք ցանկանանք փաստեր բերել, թե ինչպիսի հակասանիտարական պայմաններում ե գտնվում Լենինական քաղաքը, այդ փաստերը լավ բան չեն առի: Մի շարք փորոցների անկյուններում կուտակված են հակայական չափով աղբակույտներ, իսկ մաքրման տրեստը կարծես չի տեսնում: Նույն դրութիւն մեջ են նաեւ բանվորական մի շարք տների բակերը: Որինակ՝ № 33 «ԻՆՏԵՐՆԱՅԻՆԱՆԿ» շենքերը, տեքստիլ շենքերը ե այլն: Իսկ այդ բոլորի վրա սանիտարական մարմինները ե վարչբաժինը լուրջ հսկողութիւն չեն սահմանում: Մեր վորոշմամբ Տեղանտեսութիւն բաժինը հայտարարեց քաղաքի մաքրման տասնօրյակ: Սակայն պետք ե տեսնել, վոր տասնօրյակը չափազանց աննշան արդյունք տվեց, վորի միակ ու միակ պատճառը Տեղանտեսութիւն անբաժարար աշխատանքն եր: Անհրաժեշտ մասնակցութիւն ցույց չտվին նաեւ մշուս կազմակերպութիւնները ե հիմնարկները: Նրանք իրենց սովորական անտարբեր վե-

րաբերմունքով վիժեցրին խորը նշանակութիւն ունեցող այդ աշխատանքը:

Յեթն մենք ցանկանում ենք քաղաքը դուրս բերել ներկա հակասանիտարական դրութիւնից, ապա ուրեմն պիտի վողջ կուտակցական, կոյիքիտական ե պրոֆմիութիւն կազմակերպութիւնների անմիջական մասնակցութիւնը աշխատանք տանենք այդ գործի կազմակերպման համար:

Մեզ մոտ լուրջ բարձրութիւն վրա չեն գտնվում շենքերի ճարտարագիտական գեղարվեստական ձեւավորման աշխատանքները: Հաճախ քաղաքի ձեւավորումը կատարվել ե տարերայնորեն, իսկ յերթեմն ել անճաշակ, անգրագետ ձեւով: Շենքերի ճարտաները վատ են նախագծված, վորի հետեւանքով հաճախ կուտակված շենքերը լինում են մեր կուլտուրային անհամապատասխան: Քաղաքի փողոցներում կըպակները, կիոսկները դասավորու գործում նույնպես խառնաշփոթութիւն ե տիրում: Այդ գործի համար նույնպես պատասխանատու յեն համապատասխան հիմնարկների պետերը:

Քաղաքի վրա մենք չափազանց անբավարար աշխատանք կատարեցինք ջրմուղի կառուցման գործում: 33 թ. պլանով նախատեսված եր այդ նպատակի համար ծախսել 1 միլիոն 300 000 ռուբլի, սակայն փաստորն յեղած հաշվից ծախսվեց միայն 193.700 ռուբլի, պլանի 17 տոկոսը, չնայած կան աղբյուրներ, վորոնք փչացած են ե յենթակա յեն վերանորոգման:

Վերջացնելով իր գեկուցումը ընկ. Ա. ԳԵՎՈՐԳԻԱՆԸ պահանջում ե պլենումի անդամներից այսուհետեւ բայլելիկյան նոր թափ հաղորդել Լենինականի բարեկարգման, կոմունալ շինարարական աշխատանքներին, վորպեսզի Լենինականը դառնա իրոք իր անվան արժանի քաղաք: Այդ գործում ասում ե ընկ. ԳԵՎՈՐԳԻԱՆԸ, մենք մենակ աշխատել չենք կարող: Անհրաժեշտ ե վոր բոլոր կազմակերպութիւնները լծվեն այդ գործին, քարաքային շինարարութիւնը համարելով մեր աշխատանքի կարեւորագույն շինարարութիւնը: Այս խնդիրներ հաջող իրագործումը պատվի մի ճակատամաս: Այս խնդիրներ հաջող իրագործումը անդամի համար (ծափեր):

ԱՐԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԼԵՆԻՆԻՍՏՐՈՐԴԻ 1933 թ. ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 15-Ի ՊԼԵՆԱՐ ՆԻՍՏԵ

ՆԵՐԿՍ ԵՑԻՆ՝ Բաղխորհրդի անդամներ.—113 հոգի, թեկնածուներ 41 հոգի, սեկցիաներին ու խորհրդային խրատակներին ամրացված բանվորներ 82 հոգի. ընդամենը՝ 234 հոգի.

ՈՐԱԿԱՐԳՆ ԵՐ

1. Բաղխորհրդի անսեսություն 1933 թ. ժնադարության ընթացքը յեվ Բաղխորհրդի բաղխորհրդման ու սանիտարական դրությունը կապված ընկ. ԲԵՐԻԱՑԻ յեվ ԽՍՀՄՆԻ հաստի ճեհ (գեկ. Ա. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ)

2. Կազմակերպչական հարցեր.

Նախագահ՝ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Բարձրագուր՝ Ս. ՀԱՄԲՈՐԶՅԱՆ

ՆԻՍՏԵ ՍԿՍԼԵՅ ԿԱՐՄԻ ԲԱՆԱԿԻ ՏԱՆ ՆԻՍՏԵՐԻ ԴԱՆԼԻՃՈՒՄ ՅԵՐԵԿՈՅԱՆ ԺԱՍԸ 6 ՅԵՎ 40՝ ՐՈՊԵՅԻՆ.

1. Բաղխորհրդի նախագահ՝ Ե. Ա. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆԸ նիստը բաց անելով հայտարարեց որակարգը, վորը Պրենստի կողմից հանտառվելուց յետ անցավ զեկուցմանն, իսկ նիստին նախագահում եր ընկ. ԴԵՄԻՐՅԱՆԸ.—

Ը. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆԸ մանրամասն կանգ առնելով Թիֆլիսի Բաղխորհրդի Պրենստում ընկ. ԲԵՐԻԱՑԻ ճանկի, վորոնք մանրադնին կանգ առնելով Թիֆլիսի և Յերեվանի Բաղխորհրդի Տնտեսության շինարարության և այդ քաղաքների բարեկարգման առարկայից զոյություն ունեցող թերությունների վրա, բաց չթողնելով ամենամանր անդամ զետախնիրը և նրանց վերացման ու քաղաքային տնտեսության ներկայացման նկատմամբ ավել են բաղխորհրդի մարտական ցուցմունքները:

Յեղևելով այդ դիտելություններից չենք կարող չխոստովանել մեր Լենինականի քաղաքային տնտեսության մեջ ախրող բարդ թերություններն ու բացերը և չենք կարող մեր ամենաբյա աշխատանքների մարտական ծրագիրը չհորձնել մեր զեկադարների ցուցմունքները:

Անդուշտ աշտորվա Լենինականը, վորը կրում և մեծ ուսուցչի անունը այլևս նախկին Դյուբրին կամ ցարական Ալեքսանդրոպոլ գյուղաքաղաքը չե, մեր քաղաքի տեսքն ու շերքը բոլորովին փոխվել և նրա նախկին խրճիթների տեղ այժմ կանգնած են մի ժամանակահատվածի հոյակապ շենքեր, ունենք զգալի ասարածուշարք 2—3 հարկանի հոյակապ շենքեր, ունենք զգալի ասարածուշարք բարեկարգման փողոցներ ու մայթեր, սակայն մեր այդ նվաճումների կողքին ունենք քաղաքի շինարարության, քաղաքի ծառայարարման, քաղաքի տնտեսական դրության 1933 թ. պլանների կատարման դործում հակադասական աչք ծակող զանազակատություններ ու ճեղքվածքներ: Այդ ճեղքվածքները պետք վերադրել Բաղխորհրդի Ֆրակցիայի և նախագահության վարդապետության մերկացված Տեղադրարմանի մի շարք պատասխանատուության զգացմունքից զուրկ աշխատողների տեղի ունեցած խայտառակություններին:

Բաղխորհրդի նախագահության ձեռք առած մի շարք միջոցառումները և վոր ամենագլխավորն և Ե. ԲԵՐԻԱՑԻ և ԽՍՀՄՆԻ ճանկերը վերջին յերկու ամսում մեծ բեկում առաջացրին մեր քաղաքի շինարարության դործում, վորը Բաղխորհրդի ամեն մի անդամի պարտք պետք և լինի աջակցել, ուսանալով վորպեսզի այդ բեկումն ավելի ամրացնել ու խորացնել: Այնուհասակ Ե. Գեվորգյանը թվարկում և 1933 թ. կատուցումների որակները և նրանց կատարողականը, քաղաքի վորջ ծայրամասների տնտեսական վիճակը ու թվարկում և մի շարք միջոցառումներ, վորոնց պետք ընտելության առնի Պրենստը և սանիտար առարկան ապրանքներ ու կոչ և անում վորջ կազմակերպություններին լրացվելու քաղաքի շինարարության դործին (ճախեր):

Ըստիցության արտադրությունը 11 ընկերներ, վորոնց թվում Պրոֆխորհրդի նախագահ՝ Ե. Ա. Հախորյան, փայտամշակման դործարանից Ե. Ս. Սիմոնյան, Հայտնաբերությունից՝ Ե. Հ. Մկրտչյան, Բնակչությանից՝ Ե. Ան, Հակոբյան, Մատրածվար՝ Ե. Դաբիթյան, Պետականից՝ Ե. Բոխյան, շինարարության բանվոր՝ Ե. Ս. Մովսեսյան, Ագիտրածվար՝ Ե. Մայակի, Պրոֆաշխատող՝ Ե. Հ. Դափանյան, Կամուռալ բամբի վարիչ՝ Ե. Ս. Դրեկոբյան և վերջում Կուլաքակամի քարտուղար՝ Ե. Հ. Դեմիրյան:

ժամկետը ներկա տարվա շինարարական պլաններն իրադրվելու և 34 թ. շինարարությունը նախապատրաստելու նպատակով՝ Քաղխորհրդի Պլենումն իրի առաջիկա ամիսների աշխատանքների միտմամբ առաջադրում է՝ վոր ս.թ. սեպտեմբեր ամսում Քիֆլիսի Քաղխորհրդի Պլենումում ընկ. Բերիայի յեզ Յերեմյանի քաղխորհրդի պլենումում ընկ. Սանջյանի յեզութներից հետո ըզդալի ընկում առաջացավ քաղաքի շինարարության մաքրման յեզ բարեկարգման գործում:

Պլենումը միևնույն ժամանակ դառնում է, վոր Անդրկովկասի յեզ Հայաստանի կուսակալարների ալ յեզ յեզութները, վորոնք մի ամբողջ ծրագիր պետք է հանդիսանան մեր վողջ աշխատանքների համար դեռ հարկ յեղած չափով չեն կիրառել մեր քաղաքի շինարարության յողոր ողակներում: Պլենումը յեղնկով ընկ. Բերիայի յեզ ընկ. Սանջյանի ալ ծրագրային յեզութների մեջ զրված խնդիրներից, անհրաժեշտ է համարում հետեվյալ կոնկրետ միջոցառումները՝

Ա. ՇԻՆԱՐԱՐՈՒՅՑԱՆ ԱՍՊԱՐ-ԶՈՒՄ

1. Նոյեմբերի 29-ին Հայաստանի խորհրդայնացման 13-ամյակին, ավարտել և հանձնել գործարկման հետախուսի, հրջիզ դեպոյի, № 20՝ բնակարանային շենքերը 15/12-33 թ. և կուսգործների շենքի 2-րդ հարկը 29/11-33 թ.:

2. Արագ տեմպերով ավարտել Քաղխորհրդի շենքի կուռերի ծածկը, դռները, լուսամուտները և ապակիներ գցելն այն հաշվով, վոր հնարավոր լինի ձմեռվա ամիսներին շարունակել շենքի ներսի աշխատանքները:

3. Անմիջապես անցնել բաղնիսի շենքի կուռերի ծածկելուն և ստեղծել հնարավորություն շարունակելու կառուցման աշխատանքները ձմեռվա բոլոր ամիսներին:

4. Աշխատավորական ուժը, զբաղական միջոցները ու շինարարական նյութերը չլվաճող յեղանկներում կենտրոնացնելու նպատակով, մինչև նոր շինարարական սեզոնն յենթարկել կոնսերվացիայի յոթնամյակի և նախկին շինտեխնիկումի շենքերը, վորոնք մինչև նոր ուսումնական տարին հնարավոր չէ ավարտելն ու գործառն հանձնելը:

5. Արձանագրելով քաղաքի փողոցների շինարարության թույլ թափը և նյանի նատուրալ ցուցանիշների թերակառուցումը, առաջարկել շինսեկտորին ոգտագործել ցանցի անցկացման հետևանքով քանդված մայրերն ու սալառատակները, կուրգափայլի ու սալահատակել Տեքստիլի № 9, 15, 21 և 30 փողոցները:

6. Գտնել անթույլատրելի, վոր մինչև այժմ Լենինականում չի իրադրված կենտրոնական վորոշումը, պետական և կառուցարարիկ հիմնարկ-ձեռնարկներին քաղաքի բարեկարգման աշխատանքներին մասնակից դարձնելու մասին:

Առաջարկել ՏՏնտրածին 5 որում պարզել մասնակցության չափը, կատարել անհրաժեշտ դումարների բաշխում հիմնարկ-ձեռնարկներին միջև և ներկայացնել նախապահությանը, պարտագրելով համապատասխան կադակերպություններին մտցնել իրենցից հասանելի գումարները 34 թ. բյուջեյի մեջ:

7. Համարելով պլանների թերակատարման հիմնական պատճառները մեկը ՏՏնտրածին կողմից իր ժամանակին շինանյութեր չպատրաստելը, առաջարկել շինսեկտորին այժմյանից անցնել թե տեղական շինանյութերի պատրաստմանը և թե դրան շինանյութեր պատրաստելու և ստանալու գործին, ապահովել 34 թ. շինարարությունը անհրաժեշտ շինանյութերով, ձևեռային ամիսներին կատարել քարերի տաշվածքը և դռների, լուսամուտների ու այլ ստանդարտ մասերի պատրաստումը, լսել հատուկ զեկուցում նախագահության նիստում:

8. Առաջարկել Հայտնարկողին, շինանյութերի արտելին շարունակել ձմեռվա ամիսներին քարհանքների աշխատանքները, պարտագրել շինորդանիներին անարգել կերպով ընդունել արտելից պատրաստած քարն իրենց շինարարական որյեկաներում:

9. Առաջարկել ՏՏնտրածին ապահովել իր շինարարական տրանսպորտը կերով բոլոր առաջիկա ամիսների համար մինչև նոր հունիս և բերքը:

Պատասխանատու կատարող Գաբուշ Մաղաքյան, ժամկետ 20/12:

10. Կրկին անգամ միջնորդություն հարուցել ՀՍԽՀ Ֆին. և առջև արամադրելու Լենինականի ընդհատար մեքենաներ՝ շինարարական արանագորտը մեքենայացնելու և ուժեղացնելու համար Պատասխանատու կատարող Տնտրածվար Արատվազ Գրիգորյան, ժամկետ 15/12:

11. Առաջարկել Շինտեխնիկաբաժնին անմիջապես հանձնել քննության և հաստատման լվացքատան ու գարաժի վաղուց արդեն պատրաստված ու ստացված նախագծերը, այժմյանից պատրաստել բոլոր նախագծերն ու բանվորական գծագրերը: Պատասխանատու կատարող Աննեղիկյան, ժամկետ 15/12:

12. Համարելով, վոր զբաղական ցուցանիշներով կապված 34 թ. ստուգիչ թվերով չի կարելի բավարարել, առաջարկել Տնտ

բաժնի պլանմասին մի գեկատու կաղմել շինարարութեան նա-
տուքալ որոշեցումներն պլանը, վորի համար կարելի լինի կաղմա-
կերպել նախապատրաստական աշխատանքները: Պատասխանա-
տու կատարող Պլանմասի վարիչ Ա. Գրիգորյան, ժամկետ 15/12:

13. Հանձնարարել շինտեխնիկական 5 որում վերանա-
յել և ներկայացնել նախագահութեանը այն բոլոր շենքերի ցու-
ցակը, վորոնց վրա հնարավոր ու նպատակահարմար և կառուցել
վերնահարկեր, 34 թ. շինարարական պլանի մեջ մտցնելու համար:
Պատասխանատու կատարող Անոն Ասողվյան, ժամկետ գեկտեմ-
բերի 16-ը:

14. 34 թ. շինարարական պլանի մեջ անդամանորեն նա-
խատեսել «ՉՈՐԱԳԵՄ»-ի և հրամկազմի կոնսերվացիայի յեն-
թարկված բնակչների ավարտումը:

Պահանջ դնել «ՉՈՐԱԳԵՄ»-ի վարչութեան առջև շարունա-
կել իր շենքի կառուցումը և հրաժարվելու գեպքում, խնդրել
ժեկն ին հանձնելու այդ շենքը Բաղխորիզին ավարտելու և քան-
վորներով բնակեցնելու համար:

Պատասխանատու կատարող ընկ. Արտ. Գրիգորյան, ժամ-
կետ 1/1—33 թ.:

15. Առաջարկել Հայառին—Հայմատառին, Բաղխորին, և
մյուս տեղական ու կոոպերատիվ առևտրական կազմակերպու-
թյուններին նախատեսել 34 թ. նախահաշիվներով շինարարու-
թյան գումարներ՝ մի ընդհանուր կենտրոնական առևտրական
պատած կառուցելու համար: Հանձնարարել Տնտեսմին հրավիրել
շահագրգռված կազմակերպութունների ներկայացուցիչներին և
10 որում ընթացք տալ այդ խնդրին:

16. Առաջարկել առևտրական, կոոպերատիվ և մթերալ բոլոր
կազմակերպութուններին քաղաքում տիրող պահեստային սուր
գեֆիցիտին վերջ տալու համար, նախատեսել 34 թ. իրենց կա-
րիքների համար պահեստային անհրաժեշտ շինարարութուն:
Հանձնարարել մատրածին հրավիրել շահագրգռված կազմակեր-
պությունների խորհրդակցութուն և 10 որում լուծել այդ
խնդիրը:

17. Նշել պետական նորմաների խախտումները թե աշխա-
տավորձի և թե շինանույթի արժեքների գծով, վորի հետևան-
քով շինարարութեան լիմիտները խախտվել են քաղխորհուրդը
ամենախիստ կերպով պահանջում և շինակառուից ձեռնարկել
բոլոր միջոցները կատարելու շինարարութեանը հաստատված լի-
միտների սահմաններում:

Հանձնարարել ԲԴՏ-ին և Դատախազութեանը կազմակերպել
իրական հսկողութուն բոլոր շինարարական, տրանսպորտային
շինանյութեր պատրաստող ու մատակարարող կազմակերպու-
թյունների գների վրա, քրեական պատասխանատվութեան հանջե-
լով գները խախտողներին:

18. Հաշվի առնելով բանուժի գոյութիւնն ունեցող աշակատը,
հանձնարարել շինակառուին անմիջապես անցնել անհրաժեշտ բանու-
ժի հավաքագրման աշխատանքներին, անցկացնել վորակավորում,
տրամադրել ձևովա ավանդին համապատասխան աշխատանք
շինքանվորներին:

19. Գտնելով դատապարտելի քաղաքի վերահստակադման
ձեռնարկները, վորոնք զրկում են քաղաքը նորմալ դարպասման
հնարավորութուններից, առաջարկել Տեղապետմին մի գեկրա
սում ավարտել բնակեցությունները և կնքել պայմանագրեր ՀԱՅԿ
Գիպրոգորի հետ ու հանձնել նրան քաղաքի վերահստակադմա-
ման վերջնական նախագծի կազմելը:

Գտնել նպատակահարմար, վոր Գիպրոգորն այդ աշխատանք-
ները կատարելու համար կազմակերպի կենդանական ու հասուն
բրիգադ:

20. Արձանագրելով այն անհանդուրժելի դրութիւնը, վոր
քաղխորհրդի շինարարական հսկողութիւնը մինչև այժմ գտնա-
գուն գծերով սարմող շինարարութեան վրա յեղել և թույլ առա-
ջարկել Շինյենթրածին կազմակերպել և իր ձեռքում կենդանա-
ցնել քաղաքի ամբողջ շինարարութեան պատասխանատու հսկո-
ղութիւնը, ցույց տալով լայն կազմակերպչական աշակցութիւն
բոլոր շինարարութիւններին, առաջին հերթին հարկածային որ
յեկտներին: Առաջարկել նույն յենթաբաժնին ունենալու ուժեղ
հսկողութիւն մասնավոր և կոոպերատիվ բնակատարածութեան
վրա, կազմել արձանագրութիւններ բնակատարածութեան պահա-
սեցման ու քայքայման բոլոր գեպքերի համար և անել համապա-
տասխան առաջադրութիւններ կատարելու անհրաժեշտ հիմնա-
կան ու ընթացիկ նորոգումները:

21. Նշելով կոոպերատիվ տների անբարեկարգ դրութիւնը,
հսկողութեան թուլութիւնը, նորոգման աշխատանքների տնտե-
սաբար ընթացքը, առաջարկել բնակկոոպվարչութեանը անցկաց-
վաբար կոոպրնակչներում 10 որվա ստուգանա, կազմել տե-
նել բոլոր կոոպրնակչներում 10 որվա ստուգանա, կազմել տե-
տեր անհրաժեշտ աշխատանքների համար և անմիջապես կատա-
րել նորոգումները, առանձնապէս շենքերը քայքայվելուց և փշա-
նալուց:

22. Համարելով ժամանակին և ճիշտ կատարվող հաշվառման ու հաշվետվութեանը շինարարութեան նորմալ ընթացքի հիմնական նախապայման, առաջարկել ֆինհաշվային սեկտորին բերել շինարարական հաշվապահութեան ածուրի, ապահովել ներքին ժողովրդի կադրերով և ձեռք առնել միջոցներ, վոր հաշվապահութեան աշխատի առանց ձգձգումների և միշտ կարողանա պատրաստ ունենալ նրանից պահանջվող բոլոր հաշվապահական և վիճակագրական ամյալները:

23. Շինարարութեան անադգել ֆինանսավորումն ապահովելու նպատակով, առաջարկել ֆինսպրանսեկտորին նշանակված ժամկետին ու լրիվ չափով կապարել բոլոր ակումուլացիոն վճարումներն, իսկ շինգրասենյակին պարտադրել ժամանակին ու պահանջվող ձևերով ներկայացնել Գաղպանին ու Կոմբանիին բոլոր տեղեկութեաններն ու հաշվետվութեանները:

24. Գտնելով անհանդուրժելի բանաստեղծարարման ու բանկենցաղի քարելավման դժով տարվող աշխատանքների անբավարար զբաղմունք, հանձնարարել Տեղանորաժինն և շինսեկտորին կարգավորել այդ գործը, նպատակահարմար ու լրիվ ողորդործել այդ նպատակի համար նախատեսված միջոցները: Առաջարկել Բանկոտային բախարարել շինբանկորներին կարտոֆիլով և բանջարեղենով, հանձնարարել մանրաժինն և բանկոտային կազմակերպել շինբանկորների համար փակ բաշխիչներ:

25. Արձանագրելով աշխատանքի սոցիալիստական ձևերի թույլ կիրառումը շինարարական որչեղտնեղում, դանել անհրաժեշտ միութենական աշխատանքների ուժեղացումը, սոցմրցման ու հարվածայնութեան տարածումը, նորմաների ճիշտ իրագործումը, գյուտարարութեան, հարվածային աշխատանքի և բանառաջարկների դարգեկարությունը:

Առաջարկել Տեղանորաժինն և շինգրասենյակին վերացնել այդ ուղղութեամբ գոյութեան ունեցող արգելակներն ու ձգձգումները, լրիվ ծուռայնցնել իրենց նպատակին իրախուսման ու պարգեվատրման ֆունդերը: Պատասխանատու կատարող ֆինսպրանսավոր ընկ Ա. Գրիգորյան, ժամկետ 15 ղեկտմբերի:

26. Գտնելով, վոր շինարարութեան պրոցեսում հարկ յերած ուղղութեան չի դարձվում աշխատանքների վորակի վրա, պարտավորեցնել շինսեկտորին հատուկ մասնագետների միջոցով ամենախիստ հսկողութեան կազմակերպել շինարարութեան վորակի վրա և աշխվարձի Գիմնական ցուցանիշներից միկը համարել աշխատանքի վորակը: Պատասխանատու կատարող ընկ. Ատոմ Ատոմյան:

27. Տեղանորաժինն իր 34 թ. շինարարութեան պլանները կատարելու համար չի ուղահովված անհրաժեշտ կադրով, Պլենումը պարտավորեցնում և Տեղանորաժինն օյժմյանից պատրաստել անհրաժեշտ քանի մասնագետ, վորմանդիներ, բետոնչիկներ, տեխնիկներ և գործին նվիրված լավագույն ճարտարագետներ ու հավաքագրել և ամբացնել բանում, աշխատանքի դիսցիպլինան դնել իր բարձրութեան վրա:

Պատասխանատու կատարող Ա. Գրիգորյան ժամկետ 34 թվի հունվարի 1-ը:

28. Հանձնարարել Տեղանորաժինն հատուկ ուղղութեան դարձնել ղեպի դորամասեր տանող խճուղու վրա, կարգավորել խճուղին և ավտորուսային կապ ստեղծել Պոլիգոնի և քաղաքի միջև և առանձին ուղղութեան դարձնել Պոլիգոնի սանիտարական գրութեան վրա:

Պատասխանատու կատարող Ա. Գրիգորյան և բժ. Պապյան:

Բ. ՓՈԴՈՑՆԵՐԻ ՅԵՎ ՄԱՅՅԵՐԻ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՍՊԱՐԻ-ԶՈՒՄ

29. Արձանագրելով, վոր Տեղանորաժինը փողոցների շինարարութեան ընթացքում աշխարհ և արել ծայրամասերը, առաջարկել 34 թ. փողոցային շինարարութեան պլանի մեջ մտցնել հետևյալ աշխատանքների կատարումը՝

ա. Սալահատակել և մաքրել 29, 31, 33, 35, 37 և ղեպի կայարան դնացող բոլոր գուգանե փողոցների չալահատակած ու չմայթած մասերը—մինչև 30 փողոցը:

բ. Ամրողշովին սալահատակել և մայթել 19 փողոցը:

գ. Կարմիր բանակի տան փողոցը մինչև Պոլիգոնի խճուղին:

դ. Սալահատակել ու մաքրել 38, 30 12 և 14 փողոցների չալահատակված ու մայթած մասերը:

յե. Կառուցել 37 փողոցի դժով, Մուրդար չայի վրա ընկած կամուրջը:

զ. Անֆալաավորել կենտրոնական հրապարակի չորս կողմից փողոցները՝ Եյուբանցի, Կինոյի, Տորգսինի խանութների և Բաղկորբըի նոր շենքի առջև, 23 փողոցը, 16 և 20 փողոցների միջև:

և. Գուլբոնով ծածկել 16 փողոցի սալահատակը, սկսած 1-ին խորքից, Կիվանգանցիի մինչև կայարան:

30. Հաշվի առնելով, վոր մինչև այժմ կատարված ծառայունքները:

ման աշխատանքները չէր բավարարում ծառադուրի Լենինականի կարիքներին—34 թ. ծառադարդման պլանի մեջ մտցնել՝

ա. Գյումրի չայի և Մուրղար չայի ափերի կարգավերումն ու ծառադարդումը, նպատակ ունենալով վերածելու այդ վաղեմի աղբանդաները՝ քաղաքի կենտրոնական գրուսավայրերի:

բ. Շարունակել փողոցների ծառատնկումը այն փողոցներում, վերանվել դեռևս ծառադարդում չի անցկացված:

գ. Հայնացնել գոյություն ունեցող այգիների ծառատնկանքը, առաձնապես կենտրոնացնել աշխատանքները այգու բլրակում և կուլտուրայի պարկում:

դ. Կատարել նոր ծառատնկում և վերածել 2-րդ կուլտուրայի պարկի քաղաքի հարավ արևելյան մասի համար «Մարտինց» բուստանի ձորը:

յե. Կատարել ծառատնկում Պոլիգոնի խճուղու և Թի լիճի խճուղու յերկու կողմը, միջև Պալիգոնի և խորհրդակցության շենքերը:

զ. Ծառերի ջրելն ապահովելու համար բաց թողնել 35,500 ոտը, և անցկացնել ջուր փողոցներում, կարգավորելու նրա բնթացքը:

ե. Կարգի բերել քաղաքային այգու և բլրակի պատերը, այգու նիստում կառուցել կուլտուրական և մասսայական զվարճալիքների ձեռնարկությալներ, վերածել այգին կուլտուրական վայրի:

բ. Պարտադրել Տեղտնարածին՝ Հողօդկուժառի միջոցով հրավիրել ծառադարդման ու անտառայման աշխատանքները տանելու համար մասնագիտ-անտառագետ:

Գ. ՍԱՆՏԱՐԱԿԱՆ ԱՍՊԱՐԵԶՈՒՄ

31. Արձանագրելով քաղաքի մանավանդ նրա ծայրամասերի, հակա-սանիտարական դրությունը, գտնել անհրա-եշտ իրադրժե՛հ հետևյալ միջոցառումները՝

ա. Առաջարկել մաքրման տրեմային՝ ժշակել թե մաքրողների և թե սայլերի և տակառների համար աշխատանքի ամուր ռեժիմ և արտադրական նորմաները, կիրառելով իրական հսկողությունն սահմանված ռեժիմի և նորմաների անշեղ կատարման վրա:

Աշխատանքները դասավորել այնպես, վոր ապահովվի փողոցների մաքրելը նաև հանգստի օրերին:

բ. Բաժանել ամբողջ քաղաքը 4 թաղամասի, ամբացնել ա-մեն մի թաղամասին 3—4 սայլ և 1—2 տակառ, դարձնել ամեն

մի թաղամասի ավագ դռնապանին և սան-հսկիչին պատասխա-նատու մաքրության գործին և աշխատանքի կանոնավոր դրված-քի համար: Հատկացնել գումարի մաքրման գործին 15 սայլ և մեկ բեռնատար մեքենա, արգելել նրանց՝ ողտադործումը վորեւե սայլ նպատակների համար:

գ. Արձանագրելով Բաղմիրիցիայի թույլ հսկողությունը սանիտարական դրության և պարտադիր վորոշումների կատար-ման վրա, հանձնարարել ընկ. Վաղո Հովհաննիսյանին կազմակեր-պել ուժեղ հսկողությունը քաղաքի մաքրության, սանիտարական և շինարարական պարտադիր վորոշումների անշեղ կատարման վրա, յենթաբկելով լախաոդներին նախատեսված տալիելու-դույնն պատիժներին:

Պարտադրել Հայարդշինին, բնակիչությանը, շինդրասնյա-կին, Ելցանցին և մյուս շինորդաններին հետացնել ծ որում նո-րակառույց շենքերի տերիտորիաներից ու փողոցներից կուտակ-ված շինարարական աղբը:

դ. Կոնսելով, վոր Առքածինը միանգամայն անբավարար աշխատանք է տանում սանիտարական կարգավորման գործում, աշխատանքի, հրապարակների, շուկաների և իջև-փողոցների, հրապարակների, ճաշարանների, շուկաների և իջև-վանների մաքրության վրա, յերեք որում ամբացնել սան-հսկիչ-ներին քաղաքի վորոշ մասերին, տալով նրանց աշխատանքի մը-շակված ծրագիր:

Առաջարկել գումակին և տրանսպորտային ու շինարար-կան կազմակերպություններին թափել կենցաղային ու շինարար-ական աղբը բացառապես այդ նպատակի համար՝ նշանակված տեղերում, յերեք որում վերանորոգել ու կարգի բերել իրենց սայլերը, արգելել անկանոն վիճակում գտնվող սայլերի աշխա-տանքը, վորոնք թափում են փողոցներում աղբ, կիր, ավագ և այլն:

զ. Անհրաժեշտ համարել հատարակայնության լայն մասնակ-ցությունը քաղաքի մաքրության գործում հանձնարարել ընկ. Հովհաննիսյանին տալ որում հրավիրել Վարդաթնի աղարատի միջոցով տնային կոմիտեների նիստեր և կազմակերպել թաղային և փողոցային սանիտարական կոմիտեներ, լայն չափով ներդրա-վելով նրանց մեջ կանանց:

Առաջարկել Ն/4-ին, Տեքստիլին, Տեղարդին, Սոյուզմիտային և արդյունաբերական այլ ձեռնարկությալներին կազմակերպել յերեք որում ներդրածարանային սանիտարական հանձնաժողով-ների անդամների ցուցակները:

Առաջարկել Լուսարժնին, Առբաժնին խիստ միջոցներով ապահովել գարեջրական և հիվանդանոցային շինքերի մաքրությունը:—

Գտնել անհրաժեշտ ԼԿՅԵՄ, Գրոֆ միութենական և պիտներ կազմակերպությունների անմիջական մասնակցությունը քաղաքի մաքրության գործում, վորի համար հարց դնել այդ կազմակերպությունների առջև կազմել 5 որում իրենց աշխատանքների կենդրեա ծրագիրը:

Խ. Առաջարկել Մաքրման տրեստին վերացնել դռնապանների վարձատրման մեջ գոյություն ունեցող «ճախ» հավասարեցման պրակտիկան, 5 որում մտցնել դիֆերենցիացիա ըստ աշխատողների վորակի և բարձրացնել գոյություն ունեցող աշխատավարձը ավելի բեռնվածություն ու վորակ ունեցողների համար:

Հանձնարարել ընկ Ա. Գրիգորյանին կտրուկ միջոցներով ապահովել սանիտարական բանվորների մատակարարման և կուլտ կենցաղային կարիքների բավարարման խնդիրները:

Ը. Իրականում տարածել մաքրման գործում աշխատողներին մեջ սոց-մրցումն ու հարվածայնությունը Գրոֆմիության անմիջական գեկավարությամբ:

Ս. Եղծել Մաքրման տրեստում խրախուսման հատուկ Ֆոնդ, պարբերաբար պարգևատրել լավ աշխատողներին, հրապարակելով այդ մասին պատի թերթերում և ռեանվորս-ում:

Թ. Հանձնարարել սանիտարական հսկողությանը ձեռք առնել ամենախիստ միջոցներ վերջ տալու փողոցներում և տների պատերի վրա աթար թխելու անհանդուրժելի պրակտիկային:

Պարտադրել անասուն ունեցող հիմնարկ-ձեռնարկներին իրենց միջոցով դուրս առնել քաղաքի սանիտարական աղբը:

32. Գլխավոր այդ վորոշումները, ինչպես նաև ընկ ընկ. Լ. Բերիայի և Ա. Յանջյանի ճառերը մասսայականացնելու և Բաղ-խարհրդի անդամների, նրա սեկյիանսի ու Յ. Խմբակների և Տեղատնտեսության վ-դ իրականացնելու և զարձան-լու համար, հրապարակել այդ ճառերի պիտումի վորոշումներով հավաքածու բրոշյուր:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0927608

1934-83

11

26723